

LAUREA

4-6-vuotiaiden koti- ja vapaa-ajan
tapaturmien ennaltaehkäisy
Esite 4-6-vuotiaan lapsen vanhemmille

Dachauer, Krista

2011 Hyvinkää

Laurea-ammattikorkeakoulu
Laurea Hyvinkää

4-6-vuotiaiden koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ennaltaehkäisy -
Esite 4-6-vuotiaan lapsen vanhemmille

Dachauer Krista
Hoitotyön koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2011

Dachauer Krista

4-6-vuotiaiden koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ennaltaehkäisy
Esite 4-6-vuotiaan lapsen vanhemmille

Vuosi 2011 Sivumäärä 68

Tämä oli toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena oli tuottaa esite 4-6-vuotiaiden lasten koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ennaltaehkäisemisestä. Opinnäytetyön tilasi Hyvinkään kaupungin Koti- ja vapaa-ajan tapaturmatyöryhmä. Teoreettisena lähtökohtana käytettiin Anderssonin ja Menckelin tapaturmateoriaa, kirjallisuutta ja lasten tapaturmatilastoja. Opinnäytetyössä toteutettiin esitteen taustatutkimuksena kvalitatiivinen kyselytutkimus. Tutkimuksen kyselylomake oli teemoittain jäsennelty ja sisälsi avoimia kysymyksiä. Kyselyn kohderyhmänä olivat Hyvinkään kaupungin lastenneuvoloiden terveydenhoitajat (N=15). Vastausprosentti oli ~87 % (n=13). Tavoitteena oli kartoittaa terveydenhoitajien käsityksiä lasten tyypillisimmistä tapaturmista, niiden syytekijöistä ja siitä, millainen esite voisi toimia tapaturmien ennaltaehkäisyssä.

Tutkimuksen tulosten mukaan 4-6-vuotiaiden yleisimmät tapaturmat olivat liikunta- ja urheiluympäristöissä sekä leikeissä sattuvia kaatumisia, putoamisia ja törmäämisiä. Keskeisimpänä tapaturmien syytekijänä olivat lapsesta ja hänen kehitysvaiheestaan aiheutuvat vaarat. Esitteen toivottiin auttavan 4-6-vuotiaan lapsen vanhempia ymmärtämään lapsen kehitysvaiheesta ja elinympäristöistä aiheutuvia tapaturmariskejä. Esitteen toivottiin sisältävän ensiapuohjeita ja selkeitä neuvoja tapaturmien ennaltaehkäisemiseksi. Esitettä on tarkoitus jakaa 4-vuotiaan lapsen vanhemmille neuvolan ikäkausitarkastuksen yhteydessä. Terveydenhoitajat aikovat käsitellä esitteen asioita 4-vuotiaan lapsen ikäkausitarkastuksen yhteydessä ja antaa esitteen lapsen vanhemmille kotiin lisäinformaatioksi.

Esite tehtiin yhteistyössä Hyvinkään kaupungin lastenneuvoloiden - ja Hyvinkään kaupungin Koti- ja vapaa-ajantapaturmatyöryhmän yhteyshenkilöiden kanssa. Esitteen sisältö on pyritty laatimaan tutkimuksen tuloksia vastaavaksi, jotta se olisi hyödyllinen ohjaus ja neuvontatyössä.

Dachauer Krista

The prevention of accidents at the age of 4-6-years at home and in free time
Brochure for the parents of the 4-6-year old children

Year	2011	Pages	68
------	------	-------	----

Main purpose of this functional thesis was to produce a brochure about prevention of the accidents at the age of 4-6-years at home and in free time. Commission came from the Home and free time accident taskforce at the town of Hyvinkää. The theoretical part was based on accident theory from Andersson and Menckel, literature and statistics about children's accidents. The background research for this thesis and the brochure was qualitative inquiry research. It was accomplished with theme structured questionnaire, with open questions. Target group of this inquiry was the community health nurses of the town Hyvinkää (N=15). Response rate was ~87 % (n=13). Purpose was to survey their perceptions about common accidents of children, sours factors of these accidents and their expectations about good brochure in prevention of children's accidents.

The results of the research showed that most common accidents of children in 4-6-years are fallings, droppings and crashing. Those accidents occurred in exercises, in sports and in free playing. Main cause for these accidents were child and his/hers developmental phase. The results showed wishes that brochure should help the parents of 4-6-years old children to understand the accident risks that can occur from their child's developmental phase and from environment. There were also wishes that the brochure should contain first aid instructions and explicit instructions how to prevent accidents. Purpose is that the public health nurses will discuss about children's accidents, with the parents of the 4-year old child, in the age check up. After discussion they will give the brochure for the parents, so that they can have more information about the subject at home.

The brochure was made with cooperation with the contact persons from child health centre - and from Home and free time accident taskforce of town Hyvinkää. The content of the brochure is aimed to be similar with the results of the research, so that it will be useful in guiding - and counselling work.

Key words: Child, accident, prevention, brochure

Sisällys

1	TAUSTA, TARVE JA TARKOITUS	6
2	TEOREETTINEN VIIITEKEHYS.....	8
2.1	Tapaturmateoriat	8
2.2	Lasten tapaturmista	11
2.2.1	Yleistä	11
2.2.2	4-6-vuotiaiden tapaturmat	11
2.3	4-6 vuotiaiden lasten tapaturmien ehkäiseminen	12
2.3.1	Tapaturmien syytekijät	12
2.3.2	Lapsen suojaaminen tapaturmilta.....	13
2.3.3	Lapsen arjen organisaatioiden rooli tapaturmien ehkäisyssä.....	17
2.4	Esite neuvontatyössä	19
2.4.1	Terveysviestintä	19
2.4.2	Esitteen kriteerit	19
3	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET.....	20
4	ESITTEEN TAUSTATUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	20
4.1	Tutkimusmenetelmä.....	20
4.2	Tiedonhankintamenetelmä	21
4.3	Aineiston analysointimenetelmä.....	22
4.4	Tutkimusetiikka.....	23
5	TULOKSET	25
5.1	Lasten tapaturmat ja niiden syytekijät	25
5.1.1	4-6-vuotiaiden tyypilliset tapaturmat	25
5.1.2	4-6-vuotiaiden tapaturmien syytekijät	27
5.2	Lasten tapaturmien ehkäiseminen esitteiden avulla.....	29
5.2.1	Esitteen tarpeellisuus	29
5.2.2	Esitteen sisältö	30
5.2.3	Esitteen käyttötarkoitukset	31
6	POHDINTA	32
6.1	Tulosten tarkastelu	32
6.2	Tapaturmien ennaltaehkäisemisen haasteet	34
6.3	Tutkimuksen luotettavuus	35
	LÄHTEET	37
	KUVAT, KUVIOT JA TAULUKOT.....	40
	LIITTEET	41

1 Tausta, tarve ja tarkoitus

Tämän opinnäytetyön aiheena on 4-6-vuotiaiden koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ennaltaehkäisy. Opinnäytetyön taustalla on useita erilaisia terveystoimintia hankkeita, kuten Child Safety Action Plan (CSAP), The Community Action on Adolescents and Injury Risk (AdRisk), kansallinen toimintaohjelma lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisemiseksi Suomessa ja Safe Community -verkoston toiminta. Hyvinkään kaupunki on kuulunut Safe Community -verkostoon vuodesta 2003 alkaen (EuroSafe European Association for Injury Prevention and Safety Promotion 2010; 24 turvallista tuntia Hyvinkäällä 2010; Markkula & Öörni 2009, 18-19.)

EU-tason hankkeet, CSAP ja AdRisk, on käynnistetty vuonna 2004 EuroSafe-verkoston, The European Child Safety Alliance - ohjelman toimesta. Hankkeet tähtäävät lasten ja nuorten turvallisuuden sekä tapaturmien ja väkivallan ennaltaehkäisyyn. Keskeiseksi menetelmäksi ennaltaehkäisevään työhön ehdotetaan poikkihallinnollisia kansallisia toimintaohjelmia aiheesta EU-alueen maissa. (EuroSafe European Association for Injury Prevention and Safety Promotion; Markkula & Öörni 2009, 18-19.)

Suomessa kansallisen toimintaohjelman laatimiseen johtava pohjatyö käynnistyi vuonna 2004 Suomen Ympäristö- ja Terveysministeriön sitoutuessa Child Environment Health Action Plan for Europe (CEHAPE) -sopimukseen. Sopimuksen velvoitteiden mukaisesti Suomessa julkaistiin vuonna 2007 CEHAP-selvitys, jonka pohjalta Kansanterveyslaitos asetti poikkihallinnollisen ohjausryhmän valmistelemaan Kansallista lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelmaa. Ohjelmassa on priorisoitu yleisimpiä lasten ja nuorten terveyttä uhkaavia tapaturmaluokkia ja esitetty ympäristöön, lainsäädäntöön, tuotekehitykseen ja kasvatukseen liittyviä keinoja tapaturmien ja itsensä vahingoittamisten ennaltaehkäisemiseksi. Keskeisimmiksi vaikuttamisareenoiksi ohjelmassa nostettiin lasten ja nuorten arjen ympäristöt, kuten kodit, neuvolat, päivähoitopaikat, vapaa-ajan ja liikunnan ympäristöt sekä koulut, oppilaitokset, työpaikat ja puolustusvoimat. (Markkula & Öörni 2009, 3-4, 9-10, 17-21, 58-101.) Kansallinen lasten- ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelma Suomessa valmistui vuonna 2009 nimellä "Turvallinen elämä lapsille ja nuorille" (Markkula & Öörni 2009, 9-10). Nimi kertoo selkeästi ohjelman keskeisen tavoitteen: lisätä lasten ja nuorten turvallisuutta sekä ehkäistä tapaturmia.

Safe Community -verkosto on Maailman terveysjärjestön (WHO:n) kehittämä tapaturmien ennaltaehkäisemisen malli, joka on sovellettavissa hallinnollisin - tai yhteisöllisin keinoin paikalliselle tasolle. Kansainvälisen Safe Community -verkoston jäsenyyden voi saada Safe Community -mallin tunnusmerkit täyttävä yhteisö. Näissä tunnusmerkeissä on keskeistä

moniammatillisen, hallintorajat ylittävän työryhmän olemassaolo ja jatkuva toiminta tapaturmien ennaltaehkäisemiseksi. Työryhmän on verkostoiduttava muiden tapaturmien ehkäisytyötä tekevien tahojen kanssa, ja toimintaa tulee arvioida mittareilla, jotka kuvaavat työn vaikuttavuutta ja suunnitelmallisuutta. Safe Community -verkoston näkökulma tapaturmien ennaltaehkäisyyn pitää sisällään ajatuksen kunnasta, jossa virkamiehet, luottamusmiehet, yksityiset - ja kunnalliset toimijat sekä kaikki kuntalaiset toimivat yhdessä tapaturmien ehkäisemiseksi mahdollisimman laajalla rintamalla. (Koivukoski, Lounamaa & Merjama 2002, 7-10.) Hyvinkään kaupunki pääsi mukaan Safe Community - verkostoon vuonna 2003, sillä kaupunki oli omaksunut keskeiseksi hallinnolliseksi toimintaperiaatteekseen tapaturmien pitkäjänteisen ennaltaehkäisyn kunnan hallinnon ja kaikkien kuntalaisten yhteisenä tavoitteena. Osoituksena tästä tavoitteesta oli tapaturmien ennaltaehkäisyhanke, 24 turvallista tuntia Hyvinkäällä. Hanke oli alun perin suunniteltu 3-vuotiseksi, mutta päättyi pysyväksi toimintamuodoksi. Tällä hetkellä hanke rakentuu Hyvinkäällä kolmen työryhmän toiminnan varaan, jotka ovat liikenneturvallisuus-, koti- ja vapaa-ajan tapaturma- sekä asumisterveysryhmä. (Koivukoski, Lounamaa & Merjama 2002, 21-34; Koti- ja vapaa-ajan tapaturmatyöryhmä 2009; Turvallinen kunta - opas. 2001, 25-29.)

Lapselle sattuva vakava tapaturma, vammautuminen tai tapaturmainen kuolema ovat aina ahdistavia uutisia. Valitettava tilastollinen tosiasia on, että tapaturmat ovat Suomessa yleisin yksittäinen lasten ja nuorten kuolinsyy. Erityisen raskaita nämä uutiset ja tiedot ovat sen vuoksi, että suurin osa lasten tapaturmista olisi ennaltaehkäistävissä. (Koskinen 2007, 261-263; Tilastokeskus 2009.) Suomalaisessa kansallisessa lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelmassa on kiinnitetty erityistä huomiota siihen, kuinka pikkulasten tapaturmia voitaisiin vähentää lasten vanhempiin ja muihin hoitajiin kohdistetuilla interventioilla. Lapset omaksuvat jo hyvin varhain vanhempiensa turvallisuusasenteita, ja heidän arkensa turvallisuuteen vaikuttaa suoranaisesti myös vanhempien tiedot kotiympäristön vaaroista sekä taidot toimia vaarojen vähentämiseksi. Ohjelmassa asetettiinkin toimenpide-ehdotus, että turvallisen kotiympäristön luomisesta tulee tuottaa ikävaiheittaista tietoa vanhemmille. Tämän tiedon välittämisessä nähtiin neuvoloiden, terveydenhuollon ja kouluterveydenhuollon rooli keskeiseksi. (Markkula & Öörni 2009, 60-64, 72-77.)

Opinnäytetyön tilasivat Hyvinkään Laurea-ammattikorkeakoululta, Hyvinkään kaupungin Koti- ja vapaa-ajan tapaturmatyöryhmä sekä Hyvinkään kaupungin neuvolat. Opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa esite 4-6-vuotiaiden lasten koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ennaltaehkäisystä. Esitteen kohderyhmäksi valittiin 4-6-vuotiaiden lasten vanhemmat ja muut huoltajat. Hyvinkään Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijat tekevät aiheesta kaikkiaan kolme ikäkausiesitettä. Liitteeksi näihin kaikkiin tulee erillinen ensiapuohjeistus, kuinka toimia jos tapaturma kuitenkin pääsee sattumaan. (Alkuneuvottelu 11.2.2010; Rimpilä-Vanninen 2010.)

Esitteen tekemisen pohjaksi selvitetään Hyvinkään kaupungin lastenneuvoloiden terveydenhoitajien (N=15) kokemuksia lasten tyypillisistä tapaturmista sekä odotuksia esitteen sisällöstä (Liite 5). Tarkoituksena on tuottaa mahdollisimman käyttökelpoinen esite ohjaus- ja neuvontatyön tueksi Hyvinkään kaupungin lastenneuvoloille sekä muille lasten arkeen osallistuville organisaatioille.

2 Teoreettinen viitekehys

2.1 Tapaturmateoriat

Yleisimmin tapaturma-alan kirjallisuudessa käytetty malli tapaturmien ehkäisystä on William Haddonin 1980-luvulla julkaisema Haddonin malli (Kuva1). Näkökulmana tässä mallissa on ajatus, että ihmisen lähiympäristöstä löytyy paikka tai vaaratekijä, johon tulisi kiinnittää huomio tapaturman estämiseksi tai sen seurausten minimoimiseksi. Haddon kehitti myös toisen mallin, jota kutsutaan Haddonin matriisiksi. Tuossa mallissa huomio kiinnittyy tapaturman syytekijöiden tunnistamisen lisäksi myös aikaulottuvuuteen, jonka Haddon jakaa aikaan ennen tapaturmaa, tapaturmahetkeen ja aikaan tapaturman jälkeen. Haddonin matriisi kiinnittää myös hänen malliaan paremmin huomiota yksilöstä johtuviin tapaturmalle altistaviin syytekijöihin. (Koskinen 2006, 15; Kotiympäristö turvalliseksi 2008, 4-5; Lounamaa, Råback & Tiirikainen 2009, 13-14.)

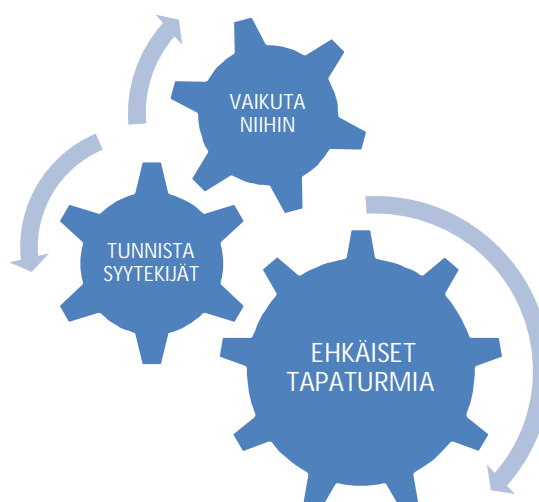

Kuva 1: Haddonin malli (Kotiympäristö turvalliseksi 2008,5)

Toinen tapaturma-alan kirjallisuudessa usein käytetty malli tapaturmien ehkäisystä on Anderssonin ja Menckelin kolmikantamalli, jonka he loivat kirjallisuuskatsauksen pohjalta (Andersson & Menckel 1995, 758-759). Heidän mallissaan tapaturmalla tarkoitetaan epäonnistunutta vuorovaikutusta yksilön, laitteen tai tarvikkeen sekä ympäristön välillä. Tapaturman vakavuuteen vaikuttaa heidän mukaansa myös voima tai energia. (Koskinen 2006, 16; Rimpilä-Vanninen 2007). Anderssonin ja Menckelin mukaan tapaturmien ehkäiseminen toteutuu absoluuttisena ja relatiivisena. Absoluuttisella ehkäisemisellä he tarkoittavat toimintaa, jonka tarkoituksena on parantaa ulkoista ympäristöä ja olosuhteita. Absoluuttinen tapaturmien ehkäiseminen on siis aina suhteessa ympäristöön. Relatiivisella ehkäisemisellä he tarkoittavat toimintaa, jonka avulla parannetaan ihmisen kykyä selviytyä ulkoisessa ympäristössään. Tämän vuoksi relatiivinen tapaturmien ehkäiseminen kohdistuu sekä yksilöön että hänen ympäristöönsä. (Andersson & Menckel 1995, 765-766.)

Aikaulottuvuuden suhteessa tapaturmaan Andersson ja Menckel jakavat neljään osaan siten, että aika ennen tapaturmaa jaetaan kahteen vaiheeseen: 1. aika ennen tapaturmariskin olemassaoloa ja 2. tapaturmariskin olemassaolon vaihe. Tapaturmahetken ja ajan tapaturman jälkeen he kuvaavat mallissaan samankaltaisesti kuin muukin tapaturma-alan kirjallisuus. Merkityksellistä Anderssonin ja Menckelin mallissa on juuri tapaturmien ennaltaehkäisyn korostuminen aikaulottuvuuden painottuessa aikaan ennen tapaturmaa. (Andersson & Menckel 1995, 762-764; Koskinen 2006, 15-16.) Andersson ja Menckel huomioivat mallissaan myös sen, että yksilöstä ja ympäristöstä aiheutuviin riski-, vaara- ja syytekijöihin tapaturmien synnyssä voidaan vaikuttaa ryhmä- ja yhteisötasolla (Koskinen 2006, 16). Näin tapaturmien ehkäisytyön näkökulma laajentuu yksilöihin kohdistuvista toimista myös yhteisöllisen vastuun suuntaan.

Anderssonin ja Menckelin (1995, 759-762) mukaan tapaturmien ehkäisytyössä on keskeistä syytekijöiden tunnistaminen, sillä yleensä tapaturmaan johtanut tilanne on muodostunut monimutkaisesta tapahtumasarjasta, jossa on havaittavissa useita syytekijöitä. Vaikuttamalla mahdollisimman laajasti näihin syytekijöihin, voidaan parhaiten ehkäistä tapaturmia (Kuvio 1).

Kuvio 1: Tapaturmien ehkäiseminen yksinkertaistettuna, Anderssonia & Menckeliä mukailten (1995, 759-762)

Primaaripreventioksi kutsutun ennaltaehkäisyn muodon kohteena ovat terveet ihmiset, joiden tapaturmaan joutumista toiminnalla pyritään estämään. Yksilöön ja yhteisöön kohdistuvan neuvonta- ja ohjaustyön lisäksi tehokas primaaripreventio tarvitsee tuekseen kansallisen ja paikallisen tason strategioiden ja menetelmien kehittämistä tutkimusten osoittamaan suuntaan. Tämä pitää sisällään myös taloudellisten ja henkilöstöresurssien kohdentamisen riski-, vaara- ja syytekijöiden kartoittamiseen sekä vähentämiseen. (Koskinen 2007, 260, 264-267; Lounamaa, Råback & Tiirikainen 2009, 12-17.) Kansallisella ja paikallisella tasolla on tapaturmien ehkäisyssä keskityttävä myös sekundaari- ja tertiaaripreventioon. Sekundaaripreventiolla tarkoitetaan toimia, joilla pyritään, ehkäisemään tapaturmassa henkilövahingon kokeneen tilan pahenemisen, sekä lyhentämään sairausaikaa. Tertiaaripreventio puolestaan kohdistuu henkilövahingon kokeneisiin ja heitä hoitaviin yksilöihin, jotta henkilövahingon aiheuttamat seuraukset pysyisivät mahdollisimman pieninä eivätkä uusiutuisi. Pyrkimyksenä on tuolloin myös ennaltaehkäistä henkilövahingon jälkeisiä komplikaatioita ja edistää kuntoutumista sekä sopeutumista. (Lounamaa, Råback & Tiirikainen 2009, 13.)

Tapaturmalla tarkoitetaan äkillistä, odottamatonta ja tahatonta tapahtumaa tai tapahtumien sarjaa, joka aiheuttaa yksilölle vammoja, kipua tai turvattomuutta. Käsitteeseen tapaturma, sisältyy siis kaksi tekijää: onnettomuustapahtuma ja vamma. Tapaturman aiheuttamaa vammaa, kipua tai turvattomuutta kutsutaan henkilövahingoksi. (Koskinen 2007, 260; Paavola 2004, 364; Lounamaa, Råback & Tiirikainen 2009, 12.)

2.2 Lasten tapaturmista

2.2.1 Yleistä

Valitettava tilastollinen tosiasia on, että tapaturmat ovat Suomessa yleisin yksittäinen lasten ja nuorten kuolinsyy. Vuoden 2008 tilastoissa, 0-9-vuotiaiden lasten yleisimmät tapaturmaiset kuolemantapaukset aiheutuvat liikenteestä, hukkumisista ja väkivallasta. Selkeästi suurimman uhan 0-17-vuotiaiden lasten ja nuorten terveydelle aiheuttaa liikenne. (Markkula & Öörni 2009, 28-30; Tilastokeskus 2009.)

Lapsen ikä on suoraan yhteydessä siihen, missä toiminta- ja elinympäristössä hän arkisin viettää aikaa. Alle kouluikäisten osalta on siis hyvin ymmärrettävää, että suurin osa heidän tapaturmistaan sattuu kotona ja kotipihalla. Tavallisimmat syyt pikkulasten sairaalahoitoa vaatineisiin kotitapaturmiin ovat kaatumiset, putoamiset, kuumuus (esim. kuumat nesteet, ruuat ja esineet), esineiden tunkeutuminen ihon läpi tai luonnolliseen aukkoon, myrkytykset ja törmäämiset. (Lasten tapaturmat 2008; Markkula & Råback 2009, 162-166; Markkula & Öörni 2009, 28, 58-68.) Pienten lasten myrkytystapaturmat ja myrkytyspäilyt ovat hyvin yleisiä. Myrkytystietokeskukseen tulee vuosittain noin 15 000 kyselyä aiheesta. Suurin osa 0-6-vuotiaiden myrkytyksistä on lääkkeiden tai lääkkeenomaisten aineiden aiheuttamia. (Hoppu, Pohjalainen & Taalikka 2002, 6, 38-39; Tiirikainen 2009, 29.)

2.2.2 4-6-vuotiaiden tapaturmat

4-6-vuotiaiden ikäryhmän yleisimmät tapaturmat ovat liikennetapaturmia, veden varaan joutumisia sekä liikunta- ja urheiluympäristöissä sattuvia tapaturmia kuten kaatumisia, putoamisia ja törmäämisiä (Markkula & Råback 2009, 162-166; Markkula & Öörni 2009, 28, 58-68). Suorittamassani vuosien 1998-2008 tilastojen vertailussa, 4-6-vuotiaiden lasten kuolemaan johtaneita tapaturmia aiheuttivat useimmin liikenne, hukkumiset, väkivalta, tukehtumiset, kaatumiset ja putoamiset. Tosin väkivallan aiheuttamat kuolemantapaukset vähenivät huomattavasti 4-6-vuotiaiden ikäryhmässä nuorempiin lapsiin verrattuna. Vuoden 2008 tapaturmatilastoissa liikenne ja hukkumiset aiheuttivat 1-4-vuotiaiden tapaturmaisista kuolemantapauksista 67 % ja 5-9-vuotiaiden tapaturmaisista kuolemantapauksista 71 %. (Tilastokeskus 2009.)

2.3 4-6 vuotiaiden lasten tapaturmien ehkäiseminen

2.3.1 Tapaturmien syytekijät

Keskeistä lasten tapaturmien ehkäisytyössä on tunnistaa vaara- ja syytekijät, jotka vaihtelevat lapsen iän ja kehitysvaiheen mukaan. Lasten tapaturmien syytekijöinä ovat lapsen kehitysvaiheeseen ja hänen elinympäristöönsä liittyvät tekijät. Näiden taustalta on usein löydettävissä vanhempien puutteellisesti toteuttamaa valvontaa, joka on osaltaan johtanut tapaturmatilanteeseen. (Rimpilä-Vanninen 2010; Markkula & Råback 2009, 166.)

Lapsia altistavat tapaturmille useat kasvuun ja kehitykseen liittyvät tekijät. Tällaisia kaikille lapsille yhteisiä tapaturmille altistavia tekijöitä ovat lapsen kokemattomuus, tietämättömyys, harjoituksen puute, tarve tutkia ympäristöä ja oppia uutta sekä kehittymätön kyky tunnistaa vaaratilanteita. Eräänä yksilöllisenä syynä suuremmalle tapaturma-alttiudelle voidaan osoittaa lapsen sukupuoli. Pojilla on noin 1,5-kertainen riski joutua sairaalahoitoon tapaturman vuoksi ja noin 2,5-kertainen riski kuolla tapaturmaisesti tyttöihin verrattuna. (Koskinen 2007, 261, 266-267; Lounamaa, Råback & Tiirikainen 2009, 12-13; Markkula & Råback 2009, 163; Paavola 2004, 364.)

4-6-vuotiaiden tapaturmien syytekijät nousevat normaalin kehitysvaiheen mukanaan tuomista uusista taidoista. Tällaisia taitoja ovat itsenäisyyden- ja liikunnallisuuden lisääntyminen, vilkkaan mielikuvituksen vaikutus lapsen ajatteluun ja elinympäristön laajeneminen tuttujen ympäristöjen ulkopuolelle. (Koskinen 2007, 266-269; Markkula & Råback 2009, 163-166.)

Itsenäisyyden lisääntyminen näkyy usein 4-6-vuotiaan tavassa suhtautua läheisiin ihmisiin, kuten vanhempiinsa ja kavereihinsa. Lapsi saattaa perustellen kyseenalaistaa vanhempiensa asettamia rajoja ja vaikuttaa kypsemmältä ja vastuullisemmalta kuin todellisuudessa on (Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 160). Rajat ovat kuitenkin tärkeitä, sillä itsenäisyyden tarpeesta nousevat tapaturmavaarat ilmenevät uhkarohkeutena, kilpailunhaluna ja tarpeena "näyttää kavereille tai vanhemmille" kuinka taitava on jossakin. 4-6-vuotiaan lapsen normaaliin kehitykseen kuuluu myös liikunnallisuuden lisääntyminen. Lapsi nauttii uusista taidoistaan ja niiden tuomista vapauksista sekä mahdollisuuksista. Hän kiipeilee, tasapainottelee ja harjoittelee uusia liikunta- sekä urheilulajeja kuten pyöräily, luistelu, laskettelu ja hiihto. Omien taitojensa rajoja lapsi ei kuitenkaan kykene vielä tunnistamaan, mistä aiheutuu helposti vaaratilanteita.

Lapsen mielikuvitus on 4-6-vuoden iässä hyvin vilkas, ja lapsi saattaa välillä sekoittaa todellisuuteen kuvitelmia, jotka eivät pidä paikkaansa. Tämä aiheuttaa vaaratilanteita erityisesti silloin, kun lapsi yliarvioi omat taitonsa, kuvitellessaan osaavansa erilaisia asioita

yhtä hyvin kuin on nähnyt jonkun toisen osaavan. Tällöin lapsi saattaa ottaa liian suuria riskejä toiminnassaan. 4-6-vuotias lapsi myös uppoutuu vilkkaan mielikuvituksensa avulla leikkeihinsä niin intensiivisesti, että saattaa unohtaa kiellot tai säännöt, joista on aiemmin sovittu. (Koskinen 2007, 266-269.) 4-6-vuotiaiden kehitysvaihe lisää myös elinympäristöstä aiheutuvia tapaturmien syytekijöitä lapsen elinympäristön laajentuessa kodin, kotipihan ja päivähoiton ulkopuolelle (Markkula & Råback 2009, 163).

Aikaisempaa laajempi elinympäristö sisältää paljon uusia tutkimuskohteita ja virikkeitä, mutta on kuitenkin samanaikaisesti lapselle vielä vieras ja haastava. Kotipihan ulkopuolinen ympäristö on miltei aina rakennettu aikuisia varten ja on sen vuoksi lapselle vaarallisempi osa elinympäristöä kuin aikuisille. Liikenne lukuisine sääntöineen, leikkikentät, uimarannat ja muu kodin lähiympäristö pitävät sisällään uusia vaaroja kuten vesialueita, jotka ovat uimataidottomalle lapselle äärimmäisen vaarallinen osa ympäristöä. 4-6-vuotiaiden elinympäristöstä aiheutuvat tapaturmien syytekijät ovat useimmiten ajoneuvoliikenteen, vesialueiden ja liian korkeiden leikkipaikkojen aiheuttamia. Tapaturmia aiheuttavat myös lasten ulottuville jätetyt terävät esineet, tulentekovälineet, lääkkeet, myrkylliset aineet ja kasvit, työkoneet, sähkölaitteet sekä rikkinäiset leikki- ja harrastevälineet. (Koskinen 2007, 261, 264-265; Markkula & Råback 2009, 162-163, 167; Markkula & Öörni 2009, 28.)

Lapsen kehitysvaiheen ja elinympäristön aiheuttamien tapaturmavaarojen puutteellinen havainnointi ja valvonta ilmenevät pääasiassa vanhempien liian suurena luottamuksena 4-6-vuotiaan taitoihin, ymmärrykseen ja harkintaan. Vanhemmat saattavat antaa lapsen liikkua liian itsenäisesti kotipihan ulkopuolella ja luottavat liikaa lapsen kykyyn huomioida useita asioita samanaikaisesti tai muistaa sovittuja sääntöjä. Puutteellinen valvonta ilmenee myös huolimattomuutena huolehtia lapsen turvavälineiden kuten pyöräilykypärän ja heijastimen käytöstä ja lapsen kotiympäristön turvallisuudesta. Vanhempien on tärkeää tiedostaa, että lapsi ei tässä iässä vielä kykene kunnolla ymmärtämään erilaisia vaaratekijöitä. Lapsi tarvitsee vanhempiensa valvontaa, ohjausta ja suojaamista leikkiensä ja harrastustensa turvaamiseksi, jotta turhilta tapaturmilta vältyttäisiin. Vanhempien tulisi kyetä vastaamaan valvonnan tehokkuudella erilaisiin tapaturmien syytekijöihin. (Koskinen 2007, 265-266; Lehtimaja 2007, 238-239; Vilén, Vihunen, Vartiainen, Sivén, Neuvonen & Kurvinen 2006, 104-106, 119, 144; Ylitalo 2007 452-453.)

2.3.2 Lapsen suojaaminen tapaturmilta

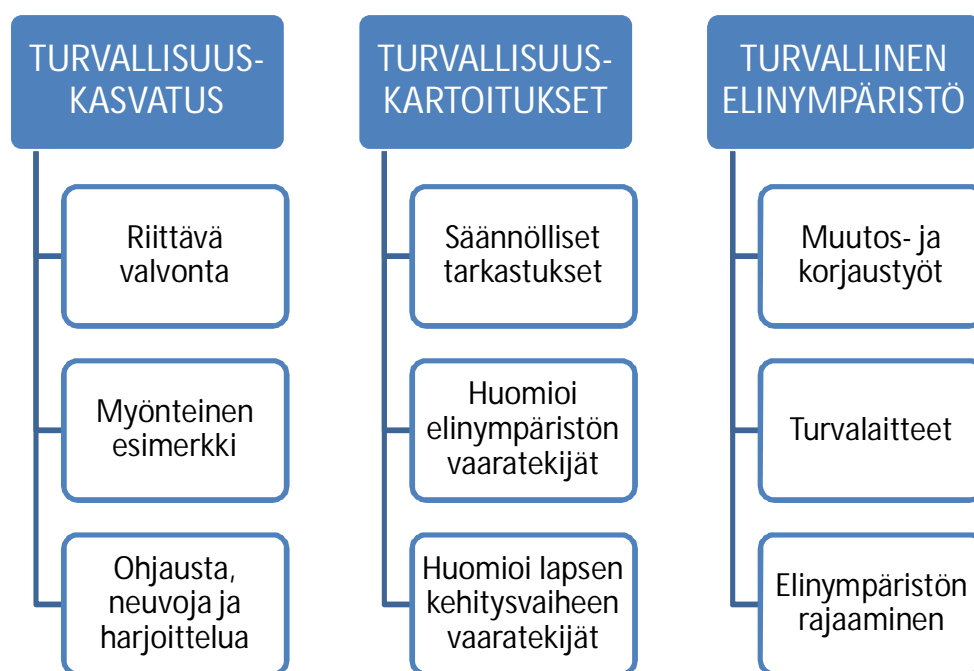
Tehokas työskentely lapsen suojaamiseksi tapaturmilta koostuu useista tekijöistä ja monista yhtäaikaista toimista. Työskentely pitää sisällään sekä relatiivista että absoluuttista tapaturmien ennaltaehkäisyä. Relatiivisella tapaturmien ehkäisemisellä tarkoitetaan turvallisuusasenteisiin ja käyttäytymiseen vaikuttamista. Absoluuttisella tapaturmien

ehkäisemisellä tarkoitetaan monipuolisia rakenteellisia ratkaisuja, joiden avulla pyritään luomaan turvallisempaa elinympäristöä. (Andersson & Menckel 1995, 765-766; Koskinen 2007, 263-267; Markkula & Råback 2009, 166-170.) Perheen turvallisuuskulttuurilla tarkoitetaan turvallisuusasioihin liitettyjä arvoja ja asenteita. Turvallisuuskulttuuri vaikuttaa merkittävästi siihen kuinka aikuiset työskentelevät lapsen turvallisuuden lisäämiseksi (Kuvio 2). Ottavatko he vastaan neuvoja ja ohjeita sekä toteuttavatko he muutos- ja korjaustoimia, joilla pyritään suojaamaan lasta tapaturmilta. Perheen sisällä vallitsevat asenteet sekä muiden lapselle tärkeiden aikuisten turvallisuusasenteet vaikuttavat merkittävästi myös lapsen kehittyviin asenteisiin ja toimintatapoihin. (Koskinen 2007, 263-266; Markkula & Öörni 2009, 62-64.) Turvallisuusasioihin myönteisesti suhtautuvat aikuiset toimivat hyvänä esimerkkinä. He harjoittelevat yhdessä lapsen kanssa erilaisia taitoja sekä turvalaitteiden käyttöä. Aikuiset sopivat säännöistä ja rajoista yhdessä lapsen kanssa perustellen näkemyksensä ja ohjaavat lasta ymmärtämään kieltojen ja rajoitusten takana olevia syitä. Riittävä valvonta, tarvittavat tarkistukset sekä muutos- ja korjaustyöt kuuluvat myös oleellisesti lapsen suojaamiseen tapaturmilta. (Koskinen 2007, 260-261, 263-267; Markkula & Råback 2009, 166-168.)

Kuvio 2: Perheen turvallisuuskulttuurin rooli lapsen suojaamisessa tapaturmilta (Dachauer 2010)

Aikuisten tulee pyrkiä poistamaan tapaturmavaaraa aiheuttavia asioita jo ennen kuin vaaratilanne on tullut. Tämä onnistuu parhaiten tiedostamalla tapaturmien syytekijöitä ja vaikuttamalla niihin monipuolisesti. (Andersson & Menckel 1995, 759-764.) Kolme keskeistä osa-aluetta lapsen suojaamisessa tapaturmilta ovat turvallisuuskasvatus, -kartoitukset ja turvallisen elinympäristön luominen ja ylläpitäminen (Kuvio 3). Nämä osa-alueet ovat hyvin läheisesti yhteydessä toisiinsa.

Kuvio 3: Lapsen suojaaminen tapaturmilta (Dachauer & Rimpilä-Vanninen 2010)

Turvallisuuskasvatuksella tarkoitetaan kaikkea turvallisuusasioihin liittyvää vuorovaikutusta lapsen ja vanhempien välillä. Tämä vuorovaikutus voi olla sanallista kuten ohjeet, neuvot ja rajoittaminen tai sanatonta kuten asenteet, esimerkin voima ja lapsen valvonta. Rajat tulee pyrkiä asettamaan yhdessä lapsen kanssa. Aikuisten on tärkeää pyrkiä perustelemaan rajat lapselle tavalla jota hän ymmärtää. Turvallisuusasioita on luontevaa käsitellä ja harjoitella arkisissa tilanteissa, joissa vanhemmat toimivat lapsen kanssa. Vanhemmat voivat olla hyvänä esimerkkinä lapselle liikennekäyttäytymisessä, turvavälineiden käytössä, tulen käsittelyssä, uimarannalla ja vesillä. Turvallisuuskasvatuksella tarkoitetaan myös vanhempien toteuttamaa valvontaa, joka tulisi suhteuttaa lapsen taitoihin ja kehitysvaiheeseen. Lapselta ei tule odottaa liikaa ikäänsä nähden, mutta häntä ei saisi myöskään rajoittaa liikaa, sillä lapsella on luontainen tarve tutkia elinympäristöään. (Koskinen 2007, 263-267; Kotiympäristö turvalliseksi 2008,4; Markkula & Råback 2009,166-170; Markkula & Öörni 2009, 62, 64.)

Turvallisuuskartoitusten avulla pyritään luomaan turvallista elinympäristöä. Käytännössä tämä tarkoittaa tutun kotiympäristön tarkastelemista lapsen näkökulmasta tai yhdessä lapsen kanssa. Tarkistuksia on hyvä tehdä säännöllisesti ja käyttää apuna tarkistuslistoja (Liite 2). Turvallisuuskartoitusten avulla vanhemmat voivat olla ”yhden askeleen edellä” lasta, huomioiden lapsen kehitysvaiheen ja elinympäristön aiheuttamia vaaratekijöitä jo ennen kuin tapaturmavaara on syntynyt. (Lasten tapaturmat 2008; Markkula & Råback 2009, 166, 169; Markkula & Öörni 2009, 60-61, 63.) Päivähoidossa voidaan myös tehdä turvallisuuskartoituksia, jotta tapaturmavaaroja aiheuttavat syytekijät havaittaisiin ajoissa. Niiden kartoittamisessa tulee kiinnittää huomiota riskien arviointiin ja vaarojen torjuntaan. Erityisen tarkasti tulee huomioida leikkialueiden turvallisuus sisällä ja ulkona, lasten hoitoon tuomisen ja hakemisen hetket sekä liikunta- ja leikkivälineiden käyttökunto. Turvallisuuskartoituksia voidaan päivähoitossakin tehdä yhdessä lasten kanssa. (Markkula, Råback & Tiirikainen 2009, 114-115; Saarsalmi 2008, 91-93.)

4-6-vuotiaan lapsen turvallista elinympäristöä tulee tarkastella kodin ja sen lähiympäristön, päivähoiton, harrastus- ja liikuntatoiminnan ympäristöjen sekä tavoitteellisesti koko suomalaisen yhteiskunnan näkökulmista. Kotiympäristön turvallisuus on keskeisin asia lapsen suojaamisessa tapaturmilta, mutta 4-6-vuotiailla lapsilla elinympäristö laajenee ensimmäistä kertaa kodin ja kotipihan ulkopuolelle. Tämän vuoksi heidän kanssaan on syytä kiinnittää huomiota myös kodin lähiympäristön turvallisuusriskeihin. Uudessa laajentuneessa vapaa-ajan ympäristössä 4-6-vuotiasta lasta suojaa parhaiten se, että vanhemmat tietävät, missä lapsi liikkuu ja ovat yhdessä lapsen kanssa tutustuneet turvallisiin reitteihin kotipihan ulkopuolella. Vanhempien tulee sopia lapsen kanssa, millä alueilla lapsi saa liikkua itsenäisesti, ja saako hän käyttää liikkumiseen esimerkiksi polkupyörää. (Lasten tapaturmat 2008.) Suomessa on syytä kiinnittää huomiota myös uimataidon opettamiseen lapselle mahdollisimman varhain, sillä pikkulapsen hukkuminen voi tapahtua jo muutamassa sekunnissa ja täysin äänettä (Markkula & Råback 2009, 167). Suomen vesistöt ovat pääasiassa tummaa vettä, jossa on hyvin heikko näkyvyys, joka vaikuttaa hankaloittavasti vedestä pelastamiseen (Suomen uimaopetus ja hengenväliliitto 2010, 21). Päivähoitoympäristön turvallisuuteen on myös kiinnitettävä huomiota, sillä suurin osa yli kolmevuotiaista suomalaislapsista hoidetaan kunnallisessa tai yksityisessä päivähoitossa. Lasten hoitopäivät ovat usein vähintään vanhemman työpäivän mittaisia, joten lapsi viettää arkisin päivähoitossa suurimman osan valveillaolo ajastaan. (Markkula, Råback & Tiirikainen 2009, 112-115.) Päivähoidon turvallisuusriskejä voidaan vähentää työntekijöiden säännöllisillä turvallisuuskoulutuksilla ja ensiaputaitojen vahvistamisella (Markkula, Råback & Tiirikainen 2009, 114-115).

Rakenteellisia ratkaisuja elinympäristön turvallisuuden parantamiseksi toteuttavat vanhemmat ja muut lasta hoitavat aikuiset sekä valtakunnan- ja kunnan päättäjät. Rakenteellisiin ratkaisuihin kuuluvat erilaiset muutos- ja korjaustyöt kotona ja pihapiirissä sekä yhteiskunnallisella tasolla. Lainsäädännöllisillä toimilla voidaan parantaa lasten elinympäristöjen turvallisuutta monipuolisesti. Turvallisuutta lisääviä tuotteita kuten trampoliinin turvaverkkoa ja urheiluharrastusten suojarusteita käyttämällä voidaan myös lisätä lapsen turvallisuutta elinympäristössään. (Lasten tapaturmat 2008; Markkula & Råback 2009, 166, 169; Markkula & Öörni 2009, 60-61, 63,65; Saarsalmi 2008, 95-99.)

2.3.3 Lapsen arjen organisaatioiden rooli tapaturmien ehkäisyssä

Lapsen arkeen liittyvillä organisaatioilla on myös oma roolinsa tapaturmien ehkäisyssä. Keskeisimmät lapsen arkeen liittyvät organisaatiot ovat päivähoito, neuvola ja kunnalliset sekä valtakunnalliset päätösvaltaa pitävät hallintoelimet. Kansallisessa lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelmassa onkin kiinnitetty runsaasti huomiota sekä päivähoiton että neuvolan rooliin lasten tapaturmien ehkäisemisessä (Markkula & Öörni 2009, 72-83).

Laadukkaan päivähoiton varmistamiseksi on Suomessa säädetty useita lakeja, joissa pyritään takaamaan turvallinen päivähoitoympäristö. Lait määrittelevät päivähoitohenkilökunnan riittävyyden ja ammatillisen kelpoisuuden suhteessa lasten määrään sekä toimintayksikön vastuun päivähoiton turvallisesta järjestämisestä. (Markkula, Råback & Tiirikainen 2009, 112-115; Markkula & Öörni 2009, 77-80.) Päivähoitopaikkoja varten on myös olemassa oma päivähoiton turvallisuussuunnitelma, joka on huomattavasti laajempi kuin lakisääteinen pelastussuunnitelma. Turvallisuussuunnitelman laatimiseen päivähoitopaikoissa kehottaa myös kansallinen lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelma (Markkula & Öörni 2009, 81). Päivähoiton turvallisuussuunnitelman laadinnassa on keskeistä yhteistyö kunnan eri viranomaisten ja poliisin sekä pelastustoimen kanssa. Turvallisuussuunnitelma ohjaa tarkastelemaan turvallisuutta hoidossa olevien lasten, hoitopaikan työntekijöiden, sisä- ja ulkotilojen, lähiympäristön, toimintavälineiden ja satunnaisesti yksikössä vieraillevien kannalta. Turvallisuustarkastelun tulee kohdistua ulkoisiin ja henkisiin tekijöihin, resursseihin, tiedonhallintaan ja laatua sekä vastuuta koskeviin näkökulmiin. (Saarsalmi 2008, 22-23,95.)

Suomessa neuvolatyön keskeinen rooli kodin turvallisuuskulttuuriin vaikuttamisessa on ilmeinen, sillä neuvolapalvelut tavoittavat vuosittain noin 600 000 vanhempaa ja noin 400 000 lasta. Neuvolan työmuodoissa on kolme erityisen hyvää mahdollisuutta käsitellä ja lähestyä turvallisuus- ja tapaturma-asioita hieman eri näkökulmista. Nämä työmuodot ovat lapsen terveystarkastukset, kotikäynnit ja vanhemmille suunnatut perhevalmennukset. Kansallinen lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelma kiinnittääkin neuvolatyön osalta toimenpide-ehdotuksissaan huomiota terveystarkastusten, kotikäyntien ja perhevalmennusten

kehittämiseen sekä neuvolahenkilöstön koulutukseen ja turvallisuustiedon välittämiseen neuvoloihin. Laadukkaan neuvolatoiminnan edellytys on ajantasaisen tutkimustiedon hyödyntäminen sekä neuvolahenkilöstön koulutuksessa että vanhemmille jaettavan esitemateriaalin tuottamisessa ja käyttämisessä. (Markkula & Öorni 2009, 72-77.)

Vanhemmille suunnatussa neuvonnassa ja ohjauksessa on hyvä käydä läpi kunkin ikävaiheen erityisiä kehitystehtäviä ja -haasteita, sillä lapsen todennäköisimmät tapaturmariskit vaihtelevat kehitysvaiheen mukaan. Tiedostamalla ja tunnistamalla riskit voidaan parhaiten ennaltaehkäistä tapaturmia. Kotikäynneillä neuvolan terveydenhoitajien tulisi kiinnittää huomiota kodin ja sen välittömän lähiympäristön yleisiin vaaranpaikkoihin, järjestykseen ja turvallisuuteen. Huomiota tulisi kiinnittää myös vanhempien toteuttaman valvonnan laatuun ja vuorovaikutukseen lapsen ja kummankin vanhemman välillä hoitotilanteissa. (Koskinen 2007, 260-266; Markkula & Råback 2009, 166, 169-170.)

Kunnan - ja valtakunnantason päättäjät edustavat myös organisaatioita, joilla on merkittävä rooli lasten tapaturmien ehkäisyssä. Kansallisten - ja paikallisten strategioiden luominen, lainsäädäntö, valvonta, resurssien jakaminen ja turvaaminen sekä tilastointijärjestelmän kehittäminen kuuluvat heidän toimialaansa tapaturmien ehkäisyssä. (Koskinen 2007, 263; Lounamaa, Råback & Tiirikainen 2009, 13, 16.) Sosiaali- ja terveysministeriön (2006, 21-22) mukaan, päättäjien tulisi huomioida jo asuinalueiden yleiskaavoituksen ja rakentamisen suunnittelun yhteydessä riskikartoituksen tekeminen lasten turvallisuuden lisäämiseksi. 4-6-vuotiaat ovat usein jo pienempiä lapsia enemmän mukana erilaisissa liikunta-, urheilu- ja harrastetoiminnoissa, joita kunta, seurakunta ja erilaiset järjestöt tarjoavat. Tämän vuoksi on tärkeää, että kulkeminen harrastepaikkoihin olisi turvallista. Lasten tapaturmien ennaltaehkäisemisen haasteet tulee huomioida myös näiden toimijoiden taholta.

Safe Community malli kuvaa kuntaa tai yhteisöä, joka toimii tavoitteellisesti tapaturmien ennaltaehkäisemiseksi. Malli rakentuu suunnitelmallisen toiminnan, laaja-alaisen yhteistyön ja jatkuvan toiminnan kehittämisen ajatuksille. Tavoitteena on kunta, jossa virkamiehet, luottamusmiehet, yksityiset - ja kunnalliset toimijat sekä kaikki kuntalaiset toimivat yhdessä tapaturmien ehkäisemiseksi. Työskentely perustuu verkostoitumiseen, moniammatillisten näkökulmien yhdistämiseen ja hallintorajat ylittävään toimintaan. Safe Community mallin kriteerit edellyttävät myös toiminnan vaikuttavuuden säännöllistä arviointia luotettavilla mittareilla. Toiminnan säännöllinen arviointi varmistaa tavoitteiden säilymisen toiminnan keskiössä. (Koivukoski, Lounamaa & Merjama 2002, 7-10.)

2.4 Esite neuvontatyössä

2.4.1 Terveysviestintä

Terveysviestintää on kirjallisuudessa ja tutkijoiden keskuudessa määritelty useasta erilaisesta näkökulmasta käsin riippuen tutkijan alasta ja näkökulmasta. Määritelmät eroavat siinä, millaisena niissä näyttäytyy viestinnän ja terveyden suhde, sillä kaikki terveysviestintä ei ole tavoitteellista terveyden edistämistä tai terveystaloutta. Maailman terveysjärjestön (WHO) terveysviestinnän määritelmässä korostetaan kahta näkökulmaa: tiedon välittämistä yleisölle ja julkisen keskustelun ylläpitämistä tärkeistä terveystalouksista. Torkkolan, Heikkisen & Tiainen (2002, 11) mukaan tiedon välittämisen näkökulma terveysviestinnässä korostaa asiantuntijoiden valtaa ja jättää asiakkaan osuuden viestintä prosessista syrjään. Tämä saattaa vaikeuttaa terveysviestinnän tavoitteiden saavuttamista, koska viestin vastaanottajat haluavat usein esittää tarkentavia kysymyksiä tai vastakkaisia näkemyksiä, joiden käsittelyn tulisi kuulua laadukkaaseen terveysviestintään. Julkinen keskustelu terveystalouksista antaa asiantuntijainformaatiota laajemman näkökulman aiheeseen luoden tilaa erilaisille näkökulmille. Julkisen keskustelun rinnalla on kuitenkin aina pidettävä myös terveydenhuollon omaa viestintää. Terveydenhuollon viestinnän tulee olla vakuuttavaa, luotettaviin tutkimuksiin ja kliiniseen kokemukseen perustuvaa, jotta julkisuudessa kiistanalaisiksi muodostuvat terveystaloukset saisivat niissä perustellut vastauksensa. (Perälä, Toljamo, Vallimies-Patomäki & Pelkonen 2008, 18; Torkkola, Heikkinen & Tiainen 2002, 19-22; Torkkola 2002, 5-12.) Terveystalouksien tavoitteena on herätellä asiakkaan kriittistä ajattelua. Teoreettisena ajatuksena terveysviestinnän toteuttamisen taustalla on muutosvaihemalli, joka kuvaa asiakkaan käyttäytymisen muutosta erilaisten vaiheiden kautta (Poskiparta 2002, 25-28).

2.4.2 Esitteen kriteerit

Esitteen suunnittelussa on otettava huomioon sekä sisällöllinen että tyografinen ulkoasu ja se, mitä ulkoasu viestittää lukijalle (Pesonen & Tarvainen 2001, 18). Esitteen laatijan tulee pohtia, mikä on kyseisen julkaisun tarkoitus, millaista kohderyhmää hän pyrkii tavoittamaan ja mikä on keskeisin viesti, jota esitteen tulee välittää. Hyvä esite herättää kiinnostusta ja saa toimitettua viestin eteenpäin. Tekstiosuuden kirjoitustyylin tulee olla sisällön kannalta tarkoituksenmukaista ja muodoltaan esitteen kohderyhmälle suunnattua. Asiatyylisellä tekstillä pyritään tiedottamaan, vaikuttamaan ja ohjaamaan toimintaa, joten se soveltuu hyvin informatiivisen esitteen laatimiseen. Asiatyylisen tekstin tulee olla lyhyttä, ytimekästä ja yksiselitteistä. Esitteeseen suositellaan fonttikokoa 12 ja sellaista fonttia, joka on selkeästi luettavissa. (Kirkon tiedotuskeskus 2001; Kyngäs, Kääriäinen, Poskiparta, Johansson, Hirvonen & Renfors 2007, 124-127; Niemi, Nietosvuori & Virikko 2006, 107-112; Mansikkamäki 2002,

165-169; Pesonen 2007, 2-3; Pesonen & Tarvainen 2001, 34-35.) Hyvä esite ilmaisee nopeallakin silmäyksellä keskeisen viestinsä. Esitteessä voidaan käsitellä vain osa aihepiiristä, joten esitettä valmisteltaessa on pyrittävä löytämään oleellinen tieto rajaamalla käsiteltävä aihe perustellusti. Esitteen ulkoasu kertoo myös sisällön hierarkiasta. Esitteen sisältö tulee kirjoittaa siten, että yhdessä kappaleessa käsitellään vain yksi asia. Kappale tulisi aloittaa sisällön kannalta tärkeimmällä asialla. Esitteen ulkoasu tarjoaa mahdollisuuksia tärkein asioiden korostamiseen. Värillisenä painettavan esitteen keskeisiä asioita voidaan nostaa esiin väreillä ja kontrasteilla. Mustavalkoisen esitteen kohdalla voidaan korostamisessa käyttää otsikoiteja, kuvioita ja kuvia. Käytettäessä kuvaa on luotettava kuvan kerrontaan. Tämä tarkoittaa sitä, että kuvalle tulee antaa myös informatiivinen tehtävä. Kuva voi sisältää keskeisen viestin, tuoda lisätietoa kirjoitettuun asiaan, laajentaa näkökulmaa tai selkiyttää ja elävöittää esitettä. (Kyngäs, Kääriäinen, Poskiparta, Johansson, Hirvonen & Renfors 2007, 124-127; Niemi, Nietosvuori & Virikko 2006, 125-136; Pesonen 2007, 42-44, 48-51; Pesonen & Tarvainen 2001, 44, 49-51.)

3 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoitteet

Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, jonka tarkoituksena on tuottaa esite 4-6-vuotiaiden koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ennaltaehkäisemisestä. Esitettä tullaan käyttämään perheiden ohjaus- ja neuvontatyön tukena Hyvinkään kaupungin lastenneuvoloiden sekä muiden lasten arkeen osallistuvien organisaatioiden työskentelyssä. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää terveydenhoitajien näkemyksiä 4-6-vuotiaiden yleisimmistä tapaturmista ja niiden syytekijöistä sekä esitteen tarpeellisuudesta, sisällöstä ja käyttötarkoituksesta. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa sisältötoiveita vastaava esite 4-6-vuotiaiden koti- ja vapaa-ajan tapaturmien ennaltaehkäisemisestä. Esitteen tavoitteena on parantaa lasten turvallisuutta tekemällä huoltajat tietoisiksi asioista, joihin vaikuttamalla he voivat vähentää lapsensa tapaturmariskiä. (Alkuneuvottelu 11.2.2010; Tarkentava neuvottelu 18.3.2010.)

4 Esitteen taustatutkimuksen toteuttaminen

4.1 Tutkimusmenetelmä

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö on laadultaan työelämän tutkimusavusteista kehittämistä. Tällainen kehittämistyö perustuu käsitteellisiin malleihin, joita aiemmissa tutkimuksissa on tuotettu. Työelämän tutkimusavusteisessa kehittämisessä ei ole ensisijaisesti kysymys tietyn tutkimusmenetelmän valinnasta, vaan painopiste on toimijoiden verkostoitumisessa ja yhteistyössä. (Toikko & Rantanen 2009, 33-34.) Opinnäytetyössä toteutettava kysely tehdään kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohdista, sillä tavoitteena on todellisen elämän kuvaaminen

(Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152). Kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä tarkoitetaan kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, jossa kerätty tieto liittyy aina ihmisten tuottamiin merkityksiin. Kvalitatiivisella menetelmällä kerättyä aineistoa tuottaa yleensä tarkoin valittu tiedonantajien joukko, joiden näkökulmaa tutkittavasta asiasta pyritään selvittämään. Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän käytettävyydestä kertoo se, kyetäänkö menetelmällä saamaan tietoa ilmiöstä, jota sillä on tarkoitus kartoittaa. (Eskola & Suoranta 2003, 13-24; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 187-190; Krause & Kiikkala 1997, 72-73; Tuomi 2007, 96-99, 126.) Yleensä kyselyt liitetään kvantitatiiviseen tutkimusperinteeseen, mutta tässä kyselyssä kysymysten avoin muoto tuottaa kvalitatiivisen tutkimusperinteen mukaisia vastauksia, joissa tiedonantajien näkökulmat ovat keskeisiä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 155).

4.2 Tiedonhankintamenetelmä

Esitteen taustatutkimuksen tiedonhankintamenetelmäksi valittiin teemoittain jäsenelty kyselylomake avoimin kysymyksin (Liite 5). Kyselylomakkeen teema 1 perustui Anderssonin & Menckelin (1995, 759-762) tapaturmateoriassaan kuvaamaan syytekijöiden kartoitukseen. Teeman 2 kysymykset johdettiin esitteen laatimista ohjaavien näkökulmien pohjalta. Kyselylomakkeen laadinnassa hyödynnettiin myös opinnäytetöitä ohjaavan Laurea-ammattikorkeakoulun opettajan Pirkko Rimpilä-Vannisen asiantuntemusta taustatutkimuksen aiheesta.

Opinnäytetyössä toteutettavan kyselyn tiedonantajiksi valittiin Hyvinkään kaupungin lastenneuvoloiden terveydenhoitajat (N=15), joilla tiedetään olevan kokemuksellista tietoa alle kouluikäisten lasten tapaturmista ja niiden syytekijöistä. Ensimmäisen teeman kysymyksillä (2kpl) kartoitetaan terveydenhoitajien näkemyksiä alle kouluikäisten lasten yleisimmistä tapaturmista ja niiden syytekijöistä. Näiden kysymysten vastausosiot jaettiin kolmeen ikäryhmään, 0-2-vuotiaat, 2-4-vuotiaat ja 4-6-vuotiaat. Jaottelulla pyrittiin saamaan esille eri-ikäisten lasten tyypillisimpiä tapaturmia ja niiden syytekijöitä. Toisen teeman kysymyksillä (3kpl) pyritään selvittämään terveydenhoitajien näkemyksiä esitteen tarpeellisuudesta ja käyttötarkoituksista sekä heidän odotuksiaan esitteen sisällöstä. Myös tässä teemassa esitteiden sisältötoiveita kartoittavan kysymyksen vastausosio oli jaoteltu ikäryhmien mukaan, 0-2-vuotiaat, 2-4-vuotiaat ja 4-6-vuotiaat. Jaottelulla pyrittiin saamaan esille eri ikäkausiesitteiden erityispiirteitä.

Esitteen taustatutkimukselle ei tarvinnut hakea tutkimuslupaa Laurea-ammattikorkeakoulun eettiseltä toimikunnalta, sillä kysely kohdistui vain terveydenhuollon ammattihenkilöihin. Tutkimuslupa haettiin Hyvinkään kaupungin avoterveydenhuollon johtavalta ylihoitajalta Eeva Kauppiselta (Liite 3). Hän myönsi tutkimukselle tutkimusluvan 2.8.2010 (Liite 4).

Kyselylomakkeet ja saatekirjeet lähetettiin sähköpostitse Hyvinkään kaupungin lastenneuvoloiden yhteyshenkilöille (3henkilöä) elokuun 2010 puolivälissä. Yhteyshenkilöt lupasivat huolehtia kyselyn toteuttamisesta työpaikoillaan (Alkuneuvottelu 11.2.2010; Tarkentava neuvottelu 18.3.2010). Vastausaikaa kyselyn tiedonantajilla oli hieman reilu kalenterikuukausi. Kyselyn vastaukset lähetettiin sähköpostitse sairaanhoitajaopiskelija Krista Dachauerille. Kyselyyn vastasi 13 terveydenhoitajaa (n=13) kahtena ryhmänä, joista toisessa oli 5 ja toisessa 6 terveydenhoitajaa. Lisäksi kaksi terveydenhoitajaa vastasi yksilöinä omilla vastauslomakkeilla.

4.3 Aineiston analysointimenetelmä

Kyselyn tuottama aineisto sisälsi 3 vastauslomaketta ja yhden vastauslomakkeen runkoa hyödyntäneen sähköpostivastauksen. Sähköpostitse lähetetyssä vastauksessa oli ikäjaotellut vastaukset teeman 1 kysymyksiin jaoteltu virheellisesti, 0-2-vuotiaat, 2-4-vuotiaat ja 5-6-vuotiaat. Tämä aiheutti hieman tulkinnallisuutta 4-vuotiaiden tyypillisten tapaturmien ja niiden syytekijöiden tarkasteluun.

Kyselyllä saatu aineisto analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysillä pyritään erottelamaan aineistosta erilaisuudet ja samanlaisuudet siten, että analyysin tuloksena muodostettavat luokat ovat toisensa poissulkevia. Tämän kyselyn tuottama aineisto analysoitiin ensisijaisesti teorialähtöisellä sisällönanalyysillä. Tähän valintaan ohjasi kyselylomakkeen runko, joka oli laadittu Anderssonin & Menckelin tapaturmateorian syytekijöiden kartoittamisen pohjalta. Alustava analyysirunko muodostui kysymyslomakkeen jaottelusta. Huomio kiinnitettiin tyypillisiin tapaturmiin, niiden syytekijöihin ja esitteen tarpeellisuuteen, sisältöön sekä käyttötarkoitukseen. Kyselylomake ei kuitenkaan ollut strukturoitu, vaan jätti mahdollisuuden hyvin laajoille avoimille vastauksille. Tästä syytä sisällönanalyysia toteutettaessa käytettiin myös aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Tämä oli tarpeen erityisesti 4-6-vuotiaiden tapaturmien syytekijöiden yläluokkien muodostamisessa. Aineistoa myös kvantifioitiin alkeellisesti, jotta saatiin selville mitä tapaturmia tiedonantajat kuvasivat useimmin ja mitkä asiat korostuivat aineistossa toisia asioita enemmän. (Eskola & Suoranta 2003, 164-166; Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 23-35.)

4-6-vuotiaiden tyypillisten tapaturmien sisällönanalyysissä kvantifiointi toteutettiin sen mukaan, kuinka monta vastaajaa oli tuonut esiin kyseisen tapaturman tai johonkin tiettyyn tapaturmalajiin liittyvän ajatuskokonaisuuden. Tämän kyselylomakkeen 1. kysymystä koskevan aineiston tiivistämisen vaiheessa näitä ilmauksia ja ajatuskokonaisuuksia laskettiin yhteen niistä luokista, joista muodostettiin yläluokka.

Tapaturmien syytekijöiden kohdalla aineistoa jaoteltiin tapaturmien syytekijöiden mukaan seuraavasti: lapsen kehitysvaiheesta, elinympäristöstä ja vanhempien toiminnasta aiheutuvat tapaturmien syytekijät (Liite 6, taulukko 1). Seuraavassa vaiheessa näiden kolmen syytekijäluokan alle kertyneitä mainintoja lähdettiin tarkastelemaan aineistolähtöisen sisällönanalyysin keinoin. Tavoitteena oli muodostaa toisensa pois sulkevia luokituksia, jotka selkeyttäisivät laajaa aineistoa. Eniten vastausaineistoa oli kertynyt kehitysvaiheen luokan alle. Tuota aineistoa tiivistettiin pelkistämällä alkuperäisiä ilmauksia, jotka oli kirjoitettu sanatarkasti ylös. Pelkistettyjen ilmauksien analysoinnin avulla muodostettiin alaluokkia. Lapsen kehitysvaiheen luokan nimi muuttui analyysin aikana muotoon: lapseen ja kehitysvaiheeseen liittyvät tapaturmien syytekijät. Tämä yläluokka muodostui seuraavista alaluokista: 4-6-vuotiaan tyypilliset ominaisuudet, omien kykyjen yliarviointi, leikki ja aggression ilmaiseminen. Vanhempiin liittyvien tapaturmien syytekijöiden yläluokka muodostui puutteellisen valvonnan ja lapsen taitojen yliarvioinnin luokista. Elinympäristöön liittyvien tapaturmien syytekijöiden yläluokka muodostui vesialueiden ja elinympäristön laajenemisen luokista (Liite 6, taulukko 2).

Esitteen tarpeellisuutta ja käyttötarkoituksia kuvaavien vastausten kvantifiointi suoritettiin laskemalla kuinka monta vastaajaa (n=13:sta) oli tuonut kyseisen asian esiin. Esitteen sisältöön liittyviä toivomuksia kuvaavan vastausaineiston kvantifiointi oli hieman monimutkaisempi. Tämä johtuu siitä, että sisältötoiveet keskittyivät kuvaamaan melko laajasti juuri 4-6-vuotiaiden tyypillisiä tapaturmia. Näistä muodostettiin yläluokka: painopiste 4-6-vuotiaiden tyypillisiin tapaturmiin. Yläluokkaan kuului siis useita erilaisia tapaturmia koskevia mainintoja ja sen vuoksi mainintojen yhteismäärä oli enemmän kuin (n=13). Muiden esitteen sisältötoiveiden kvantifiointi oli ainoastaan lukumääriä siitä kuinka monta vastaajaa oli kyseisen toiveen esittänyt.

4.4 Tutkimusetiikka

Tutkimustyön eettiset kysymykset ovat erityisen tärkeitä inhimillistä toimintaa ja näkemyksiä tutkivilla aloilla, kuten hoitotieteessä. Tutkimuksen eettisyyttä tulee tarkastella useasta näkökulmasta. Tutkimuskysymykset täytyy kohdentaa ja rajata tarkoituksen mukaisesti. Tutkijan tulee selvittää kohdeorganisaation sisäinen tutkimuslupa käytäntö ja kunnioittaa sitä. Kvalitatiiviseen tutkimusperinteeseen pohjautuvassa tutkimuksessa on arvioitava tutkimuksen eettisyyttä myös suhdenäkökulmasta, sillä kvalitatiivista aineistoa tuotettaessa on aina kysymys suhteesta tutkijan ja tiedonantajien välillä. Tutkittaville on taattava anonymiteetti, ja heidän on tiedettävä tutkimuksen aiheuttamat riskit, ongelmat ja hyödyt. Tiedonantajien suostumus tutkimukseen on varmistettava ja heille on kerrottava mahdollisuudesta jättäytyä pois niin toivoessaan. Tutkimuksen tulosten raportoinnissa tulee noudattaa avoimuutta ja rehellisyyttä. (Vehviläinen-Julkunen 1998, 27-33.) Kvalitatiivisen

tutkimuksen eettisiin kysymyksiin kuuluu myös tutkimusaineistosta tuotettavan raportin eettisyys sekä tutkimusmenetelmän, aineiston keruun ja analysoinnin riittävän selkeä avaaminen. Lukijalle on kerrottava tarkasti kaikista tutkimuksen vaiheista: aineiston hankinnasta ja analysoinnista sekä luokitteluista, joihin tutkija on päätenyt. (Eskola & Suoranta 2003, 56-59; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 217-218; Tuomi 2007, 143-152.)

Opinnäytetyö on pyritty toteuttamaan eettisesti korkeatasoisesti kaikissa vaiheissa. Esitteen laadukkaaseen toteuttamiseen tähtäävän kyselyn tekemisestä päätettiin yhdessä tiedonantajien kanssa. Kyselyn tiedonantajat tiesivät sen vuoksi alusta saakka, miksi kysely toteutetaan. Kyselylomakkeen mukana lähetetyssä saatekirjeessä kerrattiin vielä tutkimuksen tavoitteet, menetelmät ja mahdollisuus anonymiteettiin. Kohderyhmän jäsenillä oli henkilökohtainen vapaus osallistua tai olla osallistumatta kyselyyn vastaamiseen.

Tutkimuslupa haettiin Hyvinkään kaupungin avoterveydenhuollon johtavalta ylihoitajalta Eeva Kauppielta 28.7.2010 kirjallisella anomuksella (Liite 3). Tutkimusluvan hakemisen yhteydessä hyväksytimme hänellä myös yhdessä opettajamme kanssa laatimamme teemoittain jäsennellyn kyselylomakkeen, jolla kysely oli tarkoitus toteuttaa (Liite 3). Tutkimusluvan saimme 2.8.2010 (Liite 4). Kyselylomakkeet saatekirjeineen (Liite 5) lähetimme neuvoloiden yhteyshenkilöille 13.8.2010. Vastausaikaa kyselyn kohderyhmälle annettiin hieman reilu kuukausi, viimeiseksi palautuspäiväksi ilmoitettiin 17.9.2010. Vastaukset sai toimittaa neuvoloiden yhteyshenkilöiden kautta anonymisti sairaanhoitajaopiskelija Krista Dachauerin Laurea-ammattikorkeakoulun sähköpostiin.

Kahdessa neuvolassa kyselyyn vastattiin yhteisellä lomakkeella, jonka neuvoloiden yhteyshenkilöt lähettivät vastausosoitteeseen. Yhdessä neuvolassa työntekijät vastasivat henkilökohtaisesti kyselyyn ja lähettivät vastauksensa itse vastausosoitteeseen. Näistä vastauksista sairaanhoitajaopiskelija Krista Dachauer poisti henkilötiedot ennen vastausten toimittamista ohjaavalle opettajalle ja muille samaa kyselyä opinnäytetöissään käyttäville opiskelijoille. Kyselyllä saatuja tietoja ei ole luovutettu ulkopuolisille ja kaikkia opiskelijoita on ohjattu poistamaan kyselyyn liittyvä materiaali tietokoneiltaan heti aineiston hyväksytyn analysoinnin jälkeen.

Luvussa 4 Esitteen taustatutkimuksen toteuttaminen on pyritty perustelemaan valittu tutkimusmenetelmä, aineistonkeruu menetelmä ja aineiston analysoinnin periaatteet. Kvalitatiivisen tutkimuksen laadusta kertoo se, kuinka hyvin tutkija on avannut toteuttamansa aineiston analysoinnin vaiheet. Tässä opinnäytetyössä on pyritty kuvaamaan aineiston analysointia kirjallisesti ja havainnollistavin taulukoin (Liite 6). Opinnäytetyön raportissa on pyritty perustelemaan kaikki toiminnallisen vaiheen aikana tehdyt ratkaisut ja valinnat.

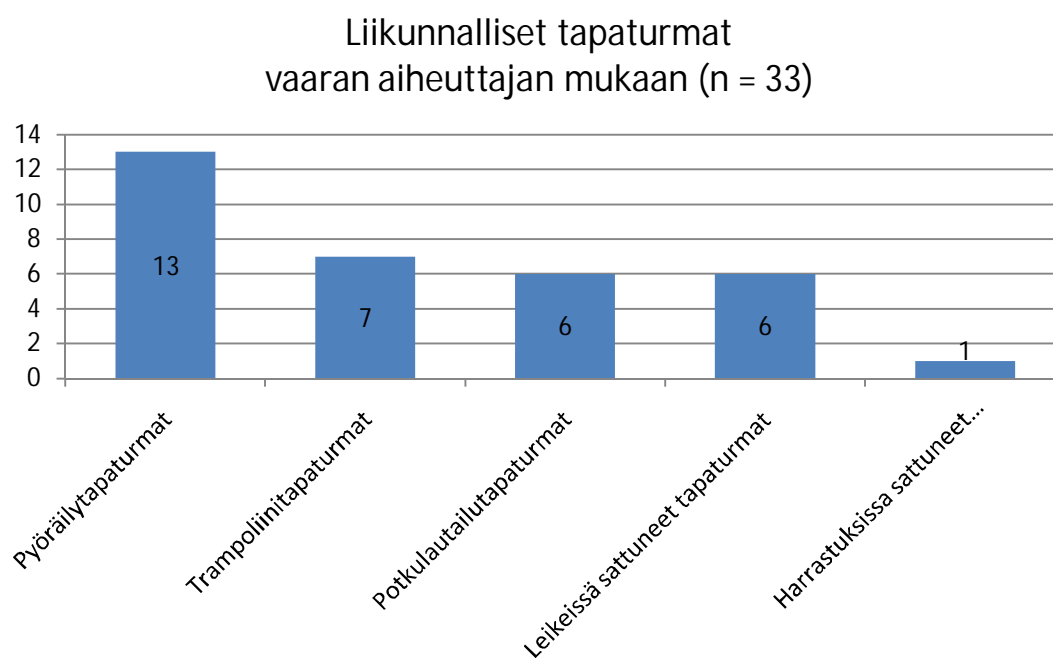
Tämä opinnäytetyö ja tuotettava 4-6-vuotiaiden tapaturmaesite ovat julkisia. Valmis opinnäytetyö toimitetaan tutkimusluvan myöntäneelle Eeva Kauppiselle ja tutkimukseen osallistuneisiin Hyvinkään kaupungin neuvoloihin. Neuvoloiden sekä Koti- ja vapaa-ajan tapaturmatyöryhmän yhteyshenkilöt ovat valmisteluvaiheessa saaneet vaikuttaa tuotettavan tapaturmaesitteen sisältöön. Tällä toiminnalla pyritään turvaamaan heidän tuottamansa aineiston validiteettiä aineiston analysoinnin jälkeen.

5 Tulokset

5.1 Lasten tapaturmat ja niiden syytekijät

5.1.1 4-6-vuotiaiden tyypilliset tapaturmat

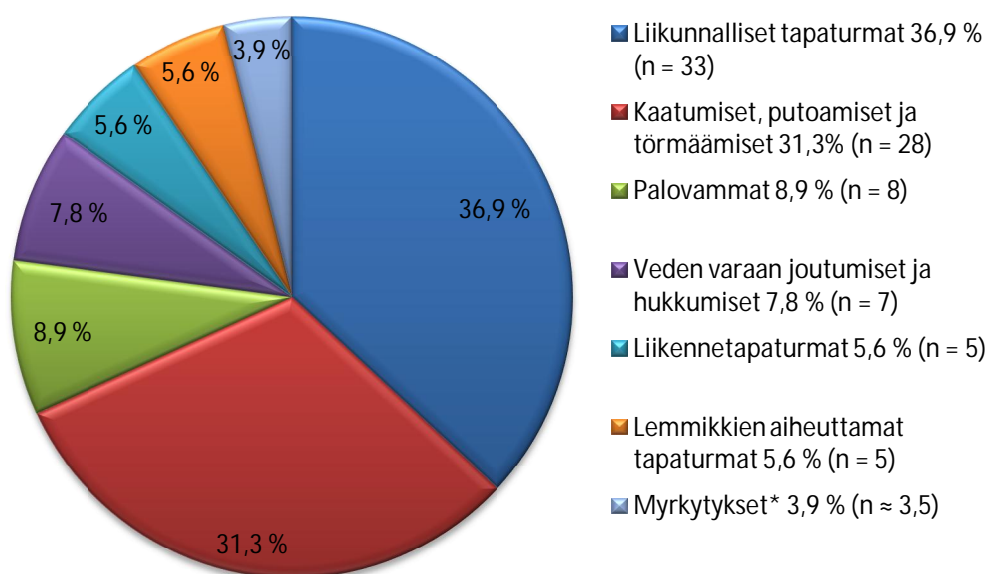
Tutkimusaineiston mukaan 4-6-vuotiaiden tyypillisimmät tapaturmat olivat liikunnallisia tapaturmia (n=33). Näitä tapaturmia tiedonantajat kuvasivat sattuvan pyöräilyssä (n=13), trampoliinilla (n=7), potkulaudalla (n=6), leikeissä (n=6) ja liikuntaharrastuksissa (n=1).

Taulukko 1: Liikunnalliset tapaturmat vaaran aiheuttajan mukaan (Dachauer 2011)

Osittain päällekkäisesti liikunnallisten tapaturmien kanssa menevät verbimuodossa ilmaistut tapaturmat kuten, kaatumiset (n=14), putoamiset (n=12) ja törmäämiset (n=2), joita sattui tiedonantajien mukaan liikunnassa ja leikeissä. Kolmanneksi eniten mainintoja kertyi palovammoista (n=8), joihin tiedonantajat liittivät tulitikkuleikkejä ja ruuanlaittoa. Neljänneksi eniten mainintoja keräsi veden varaan joutumiset tai hukkumiset (n=7). Seuraavaksi eniten mainintoja kertyi liikennetapaturmista (n=5) ja lemmikkieläinten aiheuttamista tapaturmista (n=5). Myrkytyksistä tuli (n=2) suoraa mainintaa. Sähköpostitse annetussa vastauksessa, jonka takana oli (n=5) terveydenhoitajaa oli ikäaottelu virheellisesti. 5-6-vuotiaiden kohdalla ei ollut mainintaa myrkytyksistä, mutta 2-4-vuotiaiden kohdalla oli. Tämän vuoksi myrkytysten osuus on (n=2-7). Aineiston analysoinnissa tein tässä kohdassa kompromissin ja pyörustin tuloksen muotoon (n≈3,5), joka on puolet korkeimmasta arvosta ja enemmän kuin selkeät maininnat (n=2). Yleisimmistä tapaturmista tiedonantajat luokittelivat myös niiden aiheuttamia vammoja seuraavasti: ruhjeita, murtumia, haavoja, palovammoja, muita ihorikkoja, hammastapaturmia ja päävammoja.

4-6-vuotiaiden tyypilliset tapaturmat (n = 89,5)

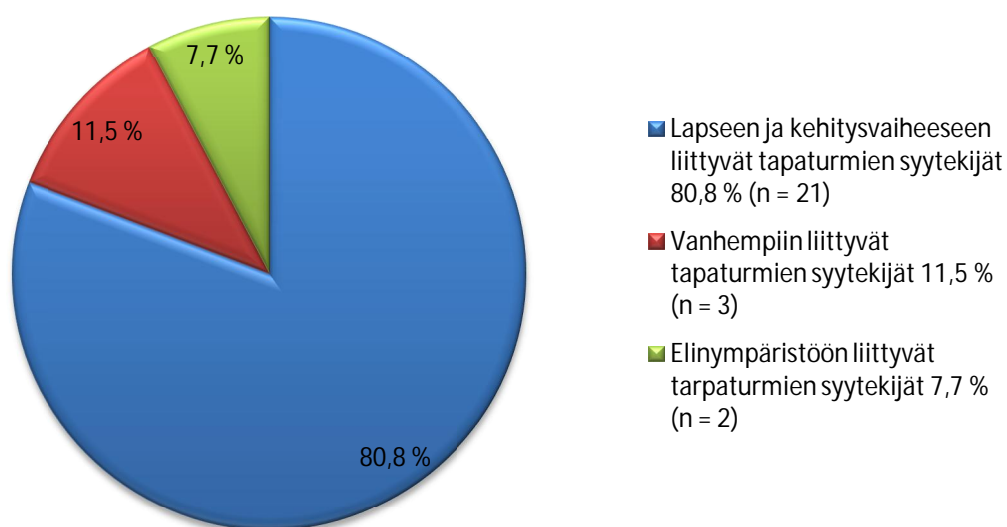

Kuvio 4: 4-6-vuotiaiden tyypilliset tapaturmat (Dachauer 2011)

5.1.2 4-6-vuotiaiden tapaturmien syytekijät

4-6-vuotiaiden tapaturmat aiheutuivat kyselyn aineiston mukaan kolmesta syytekijästä. Nämä olivat: lapseen ja kehitysvaiheeseen -, vanhempiin - sekä elinympäristöön liittyvät tapaturmien syytekijät. Aineistosta nousi kaikkein laajimpana syytekijöiden lähteenä esiin lapseen ja kehitysvaiheeseen liittyvät tapaturmien syytekijät (n=21). Vanhempiin liittyvät tapaturmien syytekijät (n=3) ja elinympäristöön liittyvät tapaturmien syytekijät (n=2) olivat huomattavasti vähäisempiä.

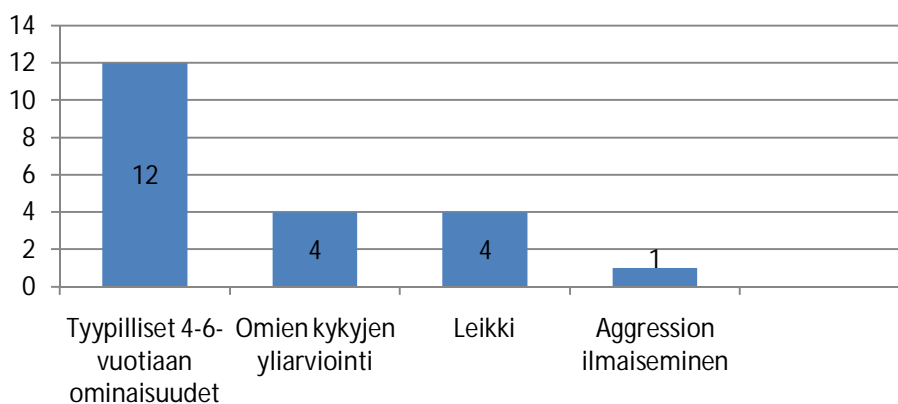
4-6-vuotiaiden tapaturmien syytekijät (n = 26)

Kuvio 5: 4-6-vuotiaiden tapaturmien syytekijät (Dachauer 2011)

Lapseen ja kehitysvaiheeseen liittyvät tapaturmien syytekijät (n=21) luokka muodostettiin neljästä alaluokasta. Nämä olivat: Tyypilliset 4-6-vuotiaan ominaisuudet (n=12), omien kykyjen yliarviointi (n=4), leikki (n=4) ja aggression ilmaiseminen (n=1). Tyypilliset 4-6-vuotiaan ominaisuudet puolestaan muodostettiin sen alle sopivista alaluokista. Nämä alaluokat olivat: uteliaisuus ja kokeilunhalu (n=7), kilpailunhalu (n=2), uhkarohkeus (n=2) ja huomionhakuisuus (n=1).

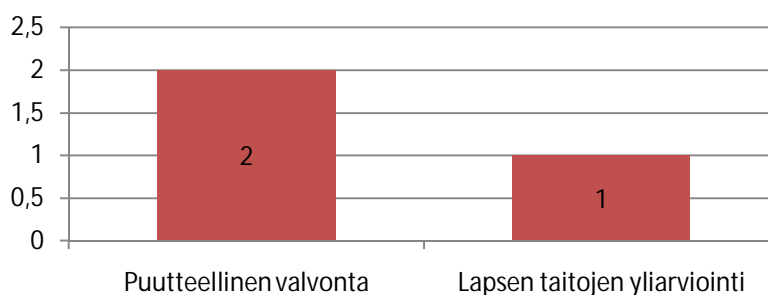
Lapsen ja kehitysvaiheeseen liittyvät tapaturmien syytekijät (n = 21)

Taulukko 2: Lapsen ja kehitysvaiheeseen liittyvät tapaturmien syytekijät (Dachauer 2011)

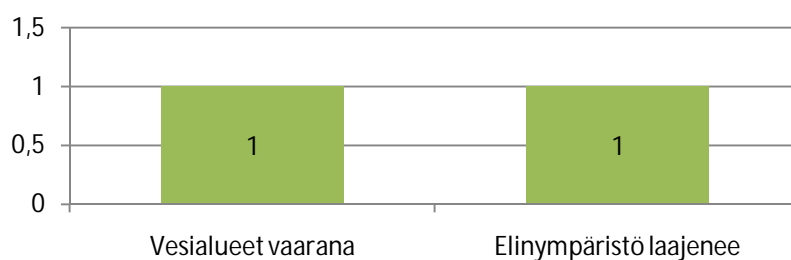
Vanhempiin liittyvät tapaturmien syytekijät (n=3) luokka muodostettiin kahdesta alaluokasta, puutteellinen valvonta (n=2) ja lapsen taitojen yliarviointi (n=1). Elinympäristöön liittyvät tapaturmien syytekijät (n=2) luokka muodostettiin myös kahdesta alaluokasta, vesialueet vaarana (n=1) ja elinympäristö laajenee (n=1).

Vanhempiin liittyvät tapaturmien syytekijät (n = 3)

Taulukko 3: Vanhempiin liittyvät tapaturmien syytekijät (Dachauer 2011)

Elinympäristöön liittyvät tapaturmien syytekijät (n = 2)

Taulukko 4: Elinympäristöön liittyvät tapaturmien syytekijät (Dachauer 2011)

5.2 Lasten tapaturmien ehkäiseminen esitteiden avulla

5.2.1 Esitteen tarpeellisuus

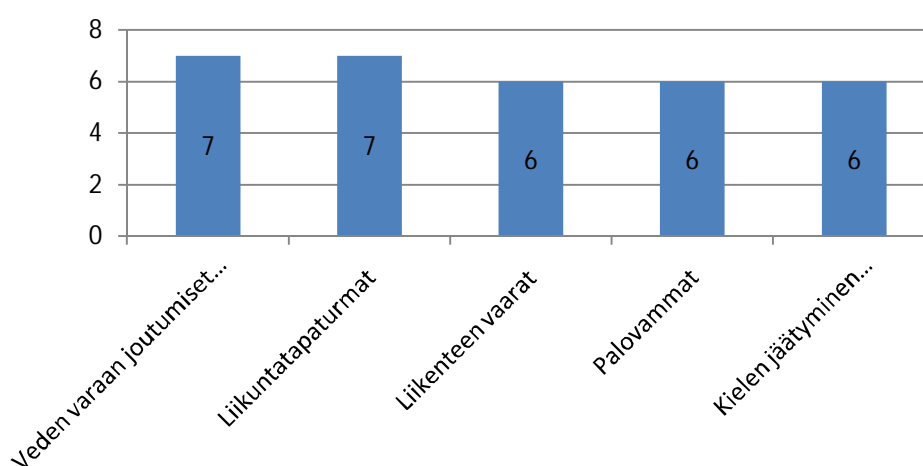
Esitteen tarpeellisuutta 4-6-vuotiaiden tapaturmien ennaltaehkäisemisessä tutkimuksen kohderyhmä kuvasi viiden näkökulman kautta. Tarpeellisuutta kuvaavat asiat on järjestetty sen mukaan, kuinka moni vastaajista (n=13) oli tuonut kyseisen asian esiin. Eniten mainintoja saanut asia on ensimmäisenä.

1. Auttaa vanhempia ymmärtämään lasten tapaturmariskejä (n=11)
2. Annettu ohjaus jää paremmin mieleen suullisen ja kirjallisen viestin yhdistelmällä (n=7)
3. Terveystoimittaja muistaa ottaa aiheen puheeksi jaettavan esitemateriaalin vuoksi (n=6)
4. Vanhempien huomio kiinnittyy kodin turvallisuuteen ja turvallisuustottumuksiin (n=5)
5. Informaatio aiheesta tavoittaa myös toisen vanhemman paremmin (n=1)

5.2.2 Esitteen sisältö

Esitteen sisältöön liittyvissä odotuksissa selkeästi keskeisin toive oli painopisteen sijoittuminen juuri 4-6-vuotiaiden tyypillisiin tapaturmiin (n=32). Tiedonantajien mukaan tällaisia tapaturmia ovat, veden varaan joutumiset tai hukkumiset (n=7), liikuntatapaturmat (n=7), liikenteen vaarat (n=6), palovammat (n=6) ja kielen jäätyminen metalliin pakkasella (n=6).

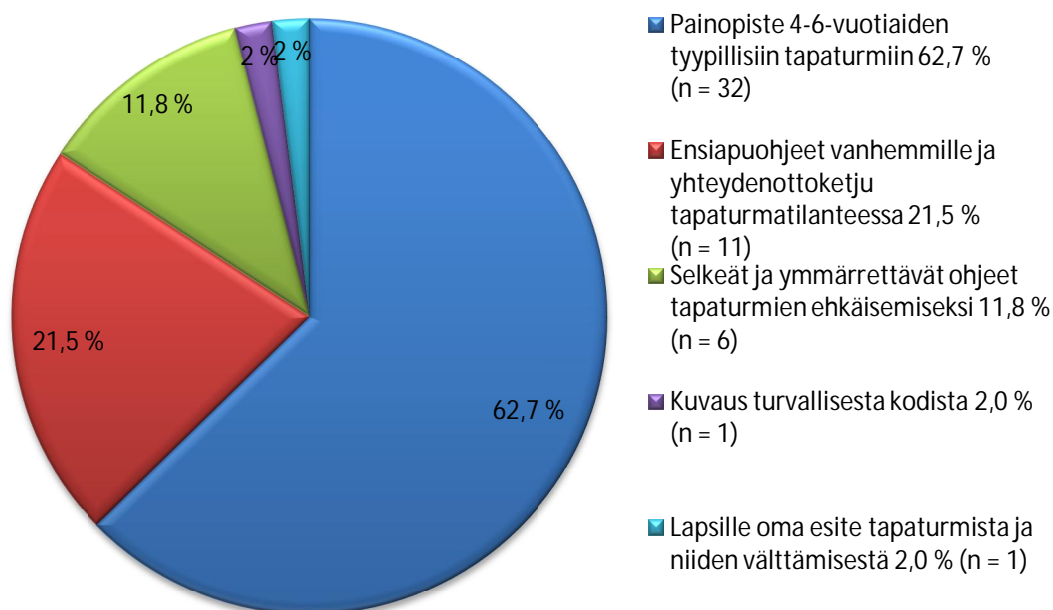
Painopiste 4-6-vuotiaiden tyypillisiin tapaturmiin
(n = 32)

Taulukko 5: Painopiste 4-6-vuotiaiden tyypillisiin tapaturmiin
(Dachauer)

Muita esitteen sisältöön liittyviä odotuksia on laitettu tärkeysjärjestykseen sen mukaan kuinka moni vastaajista (n=13) toi kyseisen asian esiin. Muut esitteen sisältöön liittyvät odotukset olivat: ensiapuohjeet vanhemmille ja yhteydenottoketju tapaturmatilanteessa (n=11), selkeät ja ymmärrettävät ohjeet tapaturmien ehkäisemiseksi (n=6), kuvaus turallisesta kodista (n=1) sekä lapsille oma esite tapaturmista ja niiden välttämisestä (n=1). Pyöristäminen desimaaliluvuista prosenteiksi aiheutti sen, että esitteen sisältöön liittyviä odotuksia kuvaavan ympyrädiagrammin kokonaisprosentti olisi ollut 100,1 %. Tämän vuoksi ensiapuohjeet vanhemmille ja yhteydenottoketju tapaturmatilanteessa sektorin prosentuaalinen merkintä on pyöristetty vastoin pyöristyssääntöjä alaspäin luvusta 0,21568 siten, että 21,6 % sijaan on merkitty 21,5 %.

Esitteen sisältöön liittyvät odotukset (n = 51)

Kuvio 6: Esitteen sisältöön liittyvät odotukset (Dachauer 2011)

5.2.3 Esitteen käyttötarkoitukset

Esitteen käyttötarkoituksina tutkimuksen kohderyhmä toi esiin neljä näkökulmaa. Nämä näkökulmat on järjestetty sen mukaan kuinka moni vastaajista (n=13) toi asian esiin. Eniten mainintoja saanut asia on ensimmäisenä.

1. Jaetaan neuvolan ikäkausitarkastusten yhteydessä (n=13)
2. Käydään yhdessä vanhempien kanssa esitettä läpi ja keskustellaan aiheesta (n=12)
3. Toimii muistin virkistäjänä lasten kodissa (n=6)
4. Tietopakettina, jota voidaan jakaa päiväkoteihin, kerhoihin ja leikkitoimintaan (n=6)

6 Pohdinta

6.1 Tulosten tarkastelu

Tähän opinnäytetyöhön liittyvällä kyselyllä pyrittiin selvittämään terveydenhoitajien kokemuksellista tietoa alle kouluikäisten lasten tapaturmista ja niiden syytekijöistä. Tätä tietoa tarvittiin vahvistamaan ja mahdollisesti ohjaamaan tapaturmateorioiden ja tilastotietojen antamaa kuvaa lasten tapaturmista. Tavoitteena oli luoda kirjallisuuden, tilastotietojen ja kyselyn tuottaman aineiston synteesisistä, mahdollisimman käyttökelpoinen tapaturmaesite 4-6-vuotiaiden lasten vanhemmille. Kyselyllä haettiin myös tiedonantajien ajatuksia tapaturmaesitteen tarpeellisuudesta, sisältötoiveista ja käyttötarkoituksista. Kaikki nämä tavoitteet ovat ohjanneet opinnäytetyöprosessia ja erityisesti 4-6-vuotiaiden tapaturmien ennaltaehkäisemiseen tarkoitettun esitteen sisältöä.

Kyselyn tuottaman aineiston mukaan 4-6-vuotiaiden tyypillisimmät tapaturmat olivat liikunnallisia tapaturmia; kaatumisia, putoamisia ja törmäämisiä. Nämä tapaturmat sattuivat kohderyhmän kokemuksen mukaan liikuntaharrastuksissa ja leikeissä. Tämä tulos on yhtäpitävä tilastokeskuksen ja muiden lähdeaineistojen antamien tietojen kanssa. Palovammat, veden varaan joutumiset, liikennetapaturmat ja myrkytykset tulivat kyselyn aineistossa esiin aivan kuten muussakin lähdeaineistossa. (Markkula & Råback 2009, 163–168; Markkula & Öörni 2009, 28, 60; Tilastokeskus 2009.) Myrkytyksien luokkaa tarkensivat tutkimusaineisto ja kirjallisuus kertoen 4-6-vuotiaiden myrkytysten aiheutuvan useimmiten lääkkeistä tai lääkkeenomaisista aineista (Markkula & Råback 2009, 165).

Poikkeavuudet ilmenivät tukehtumisissa ja lemmikkien aiheuttamissa tapaturmissa. Kyselyn tuottamassa aineistossa tukehtumisia ei mainittu kertaakaan 4-6-vuotiaiden ikäryhmän tapaturmina. Muissa lähdeaineistoissa puolestaan ei esiintynyt lainkaan lemmikkieläinten aiheuttamia tapaturmia. (Markkula & Råback 2009, 166–168; Tilastokeskus 2009.) Todennäköisesti tätä eroavaisuutta selittää kyseisten tapaturmien vakavuuden aste. Lemmikkieläinten aiheuttamat tapaturmat voivat olla vakavuudeltaan hyvin erilaisia. Useimmiten ne aiheuttavat vain pieniä tapaturmia, joista sitten syntyy keskustelua neuvolassa. Tukehtumiset puolestaan ovat niin vakavia tapaturmia, että niitä osuu yksittäisen terveydenhoitajan uralle harvoin, vaikka tapauksia sattuu tilastollisesti melko paljon.

Kyselyn tuottamassa aineistossa 4-6-vuotiaiden tapaturmien yleisimpänä syytekijöiden lähteenä tiedonantajat kuvasivat lasta ja hänen kehitysvaihettaan. Mainintoina nämä olivat viittauksia tämän ikäisen lapsen tyypillisiin piirteisiin, leikkien haastavaan luonteeseen, lapsen taipumukseen luottaa liikaa omiin taitoihinsa ja aggression ilmaisemiseen. Vanhempiin ja elinympäristöön liittyvät tapaturmien syytekijät eivät tulleet aineistosta läheskään yhtä

voimakkaasti esiin. Mainintoina nämä olivat kuitenkin viittauksia puutteelliseen valvontaan ja liian suureen luottamukseen sekä vesialueiden ja laajenevan elinympäristön aiheuttamiin vaaroihin.

Tapaturmateorioissa viitataan syytekijöiden kartoitukseen parhaana keinona vähentää tapaturmia (Andersson & Menckel 1995, 759-762). Lapsen kehitysvaihe on nähtävissä syytekijäksi, joka lisää tarvetta muokata elinympäristöä ja valvontaa vastaamaan niihin vaaroihin, joita kehitysvaihe aiheuttaa (Koskinen 2007, 269). Poikkeava havainto tapaturmateorioiden malleihin verrattuna oli se, ettei kyselyn aineistossa mainittu lapsen elinympäristöä tapaturmien syytekijänä kuin kahdesti. Tapaturmateorioissa elinympäristö nähdään yleensä toisena yhtä keskeisenä tapaturmien syytekijänä kuin yksilölliset syyt, joiden luokkaan kuuluvaksi voidaan katsoa lapsen kehitysvaiheen aiheuttamat syytekijät. (Andersson & Menckel 1995, 765-766; Kotiympäristö turvalliseksi 2008,5.) Tämä eroavaisuus saattaa selittyä sillä, että terveydenhoitajat näkivät turvallisen elinympäristön luomisen ja ylläpitämisen sekä vanhempien antaman turvallisuuskasvatuksen liittyvän suoraan lapsen ja hänen kehitysvaiheensa aiheuttamiin haasteisiin. Ammattinsa mukaisesti he katsoivat asiaa ensisijaisesti lapsen kehityksen näkökulmasta.

Lapsen persoonallisuuspiirteiden ja kehitysvaiheen aiheuttamia tapaturmien syytekijöitä kuvailtiin kyselyn aineistossa huomattavasti tarkemmin kuin muussa lähdeaineistossa. 4-6-vuotiaan lapsen taipumus omien kykyjensä yliarviointiin, mielikuvituksen voima ja uteliaisuus olivat tulleet esiin lähdeaineistossa tapaturmille altistavina tekijöinä (Koskinen 2007, 269). Kyselyn tiedonantajat laajensivat tätä näkökulmaa kuvaten kehitysvaiheesta johtuvina syytekijöinä myös huomionhakuisuutta, uhkarohkeutta, lapsen kilpailunhalua ja aggression ilmaisemista riskialttiilla toiminnalla.

Kyselyn aineiston mukaan lasten tapaturmaesitteiden tarpeellisuuden keskeisin tekijä on monipuolinen ohjaus. Esitteiden tulisi auttaa huoltajia ymmärtämään, huomioimaan ja siten myös vähentämään lasten tapaturmariskejä. Tiedonantajat uskoivat ohjauksellisen viestin toimivan tehokkaammin, kun puhutun ohjauksen lisäksi annetaan kirjallinen ohje aiheesta. He näkivät esitteellä olevan merkitystä myös omalle työlleen. Vastaustensa mukaan he pitivät kirjallisen esitteen jakamista tekijänä, joka varmistaa aiheesta keskustelemisen neuvolakäyntien yhteydessä. Tiedonantajat toivoivat esitteen saavan huoltajat kiinnittämään enemmän huomiota kodin turvallisuuteen ja omiin turvallisuusasenteisiinsa. Nämä ovat kaikki merkittäviä tekijöitä tapaturmien ehkäisemisessä myös tapaturmateorioiden ja kirjallisuuden mukaan. Erityisen merkittävä rooli lapsen turvallisuusasioihin liittyvien asenteiden kehittämisessä on huoltajien antamalla esimerkillä. Tämän vuoksi on tärkeää, että huoltajat pysähtyisivät esitteen avulla miettimään asiaa. (Koskinen 2007, 265-266; Markkula & Öörni 2009, 62-64.)

Kyselyn tuottaman aineiston mukaan kaikkein tärkein sisällöllinen anti tapaturmaesitteissä olisi ensiapuohjeistus ja yhteydenottokeiju erilaisten tapaturmien jälkeen. Tiedonantajat odottivat siis esitteeltä ennen kaikkea tapaturmateorioiden kuvaamaa sekundaari- ja tertiariipreventiota. Primaariiprevention merkitys, mainintojen mukaan arvioituna, oli kyselyn tuottamassa aineistossa miltei puolet vähäisempi. Esitteen sisällön laatimisessa on kuitenkin päädytty keskittymään ensisijaisesti primaariipreventioon. Valinta on tehty sen vuoksi, että tapaturmateorioiden ja kirjallisuuden mukaan kaikkein tehokkain keino tapaturmien vähentämiseen on niiden ennaltaehkäisy. (Koskinen 2007, 260, 264-267; Lounamaa, Råback & Tiirikainen 2009, 12-13.) Tämän opinnäytetyön tapaturmateoriana käytetyn Anderssonin ja Menckelin mallin mukaan tapaturmien ehkäisyn painopiste tulee olla tapaturmavaaran havaitsemisessa ja poistamisessa ennen tapaturmariskin ilmaantumista (Andersson & Menckel 1995, 759-762). Tämä näkökulma on ohjannut opinnäytetyön tekemistä ja näkyy sen vuoksi myös aiheesta tuotetussa esitteessä. Kyselyn tiedonantajien toive ensiapuohjeistuksesta toteutetaan erillisenä liitteenä, joka voidaan laittaa ikäkausittain kohdennettujen tapaturmaesitteiden väliin.

Muilta osin esitteen sisältö on pyritty tuottamaan kyselyn aineiston pohjalta. Esitteessä annetaan selkeitä ohjeita keinoista, joilla tapaturmia voi ehkäistä. Painopisteeksi valittiin 4-6-vuotiaiden tyypillisimmät tapaturmat, jotka kyselyn aineistossa olivat pääsääntöisesti samat kuin tilastoissakin (Tilastokeskus 2009). Poikkeuksen tähän aiheutti maininta kielen jäätymisestä metalliin. Tämä erikoinen yksityiskohta aiheutui laskennallisesta tavasta tulkita aineistoa, jossa yhden lomakkeen vastauksen takana oli useampi vastaaja. Turvallista kotiympäristöä on kuvattu esitteessä, aivan kuten kyselyn tuottamassa aineistossa toivottiin.

Tiedonantajat kertoivat esitteitä käytettävän ensisijaisesti jaettavana materiaalina lapsen ikäkausitarkastusten yhteydessä. Kyselyn vastaajilla oli miltei yksimielinen näkemys siitä, että aiheesta keskustellaan lapsen huoltajan kanssa neuvolakäynnin yhteydessä. Vastauksissa ilmaistiin myös ajatus esitteen roolista muistin virkistäjänä kotioloissa. Tämä ajatus on pyritty huomioimaan turvallisuuskartoituksen apuvälineeksi tarkoitettun tarkistuslistan liittämällä esitteeseen. Tarkistuslistaan on koottu juuri 4-6-vuotiaiden tyypillisimmät tapaturmavaarat ja korostettu koti- ja leikkiympäristön turvallisuutta. Tavoitteena on, että huoltajat ottaisivat tarkistuslistan talteen ja tutkisivat sen vihjeiden avulla lapsen elinympäristöjä aina aika ajoin.

6.2 Tapaturmien ennaltaehkäisemisen haasteet

Kyselyn vastauksissa esitettiin myös ajatus siitä, että esite toimisi "tietopakettina" jota voitaisiin jakaa päiväkoteihin, kerhoihin ja leikkitoimintaan. Opinnäytetyötä tehdessäni yritin huomioida tätäkin näkökulmaa. Esitteen sisältöä suunniteltaessa päädyimme ohjaavan

opettajan kanssa ratkaisuun, joka korostaa esitteen kohderyhmänä lapsen huoltajia. Esitettä voi toki jakaa myös yllä mainituissa yhteyksissä, mutta esitteen kieli ja sisältö on laadittu vanhempia ajatellen. Tämän vuoksi ammattihenkilöt ja heidän ammatillisiin yhteyksiin liittyvät intressinsä lasten tapaturmien ennaltaehkäisemisessä rajattiin esitteen sisällön ulkopuolelle. (Rimpilä-Vanninen 2010.)

Kehittämissideana voisi kuitenkin ottaa vastaan haasteen esitemateriaalin tuottamisesta myös ammattihenkilöille. Tällainen esite voitaisiin toteuttaa Laurea-ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opinnäytetyönä. Kyselyn aineistossa ehdotettiin myös oman tapaturmaesitteen laatimista 4-6-vuotiaille lapsille itselleen. Esite kertoisi selkokielellä 4-6-vuotiaiden tapaturmista ja keinoista välttää niitä. Ehdotuksen voisi toteuttaa myös toiminnallisena opinnäytetyönä, jossa 4-6-vuotiaat lapset pääsisivät "kokeilemaan" tapaturmien ennaltaehkäisyä käytännössä. Aiheesta voitaisiin rakentaa toiminnallisia rasteja, joiden sisältöön liitettäisiin ensiavun opettamista lapsille.

6.3 Tutkimuksen luotettavuus

Kvalitatiivisella menetelmällä toteutetun kyselyn luotettavuuden arvioinnissa on tärkeää, oikean kohderyhmän valinta ja aineiston vastaavuus tutkimuskysymysten kanssa. Laadullinen tutkimus on onnistunut, jos se on tuottanut uutta tietoa tutkittavasta aiheesta. Aineiston analysoinnin luotettavuuden arvioinnissa on tärkeää kirjata ja kuvata aineiston analysoinnissa käytetyt luokitteluperusteet. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2004, 152, 187-190; Nieminen 1998, 219-220.) Säilytin tapaturmien syytekijöitä kuvaavan aineiston pelkistämistä havainnollistavissa taulukoissa (Liite 6) sekä tuloksien esittelyssä kaikki aineiston alaluokat. Tämä oli tarkoituksellinen valinta, jolla pyrin avaamaan lapsen kehitysvaiheen aiheuttamien tapaturmavaarojen sisältöä mahdollisimman laajasti sekä osoittamaan analyysin loogisuutta. Analyysin luotettavuutta vahvistaa se, että tuloksen ja aineiston välinen yhteys on nähtävissä sekä analyysin kuvauksessa, tuloksissa että pohdinnassa (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2003, 37; Nieminen 1998, 219-220). Kyselyn tavoitteena oli tuottaa esite, jonka sisältö olisi tarkoin harkittu ja perusteltu, sillä esite ei saa olla liian pitkä. Tämän vuoksi olen analyysivaiheessa pyrkinyt tiivistämään aineistoa ja löytämään esitteen sisällön kannalta oleelliset asiat useiden mainintojen joukosta.

Kvalitatiivisella menetelmällä kerättyä aineistoa tuottaa yleensä tarkoin valittu tiedonantajien joukko, joiden näkökulmaa tutkittavasta asiasta pyritään selvittämään. Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän käytettävyydestä kertoo se, kyetäänkö menetelmällä saamaan tietoa ilmiöstä, jota sillä on tarkoitus kartoittaa. (Eskola & Suoranta 2003, 13-24; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 187-190; Krause & Kiikkala 1997, 72-73; Tuomi 2007, 96-99, 126.) Tässä opinnäytetyössä toteutetun kvalitatiivisen tutkimuksen tiedonantajat olivat

tarkoin valitut ja he tuottivat aineistoa, jonka avulla saatiin uutta tietoa tutkittavasta aiheesta. Tiedonhankintamenetelmän soveltuvuutta arvioitiin myös yhdessä ohjaavan opettajan ja kyselyn tiedonantajien kanssa. Kyselylomaketta työstettiin opinnäytetöitään aiheesta tekevien terveydenhuollon opiskelijoiden ja ohjaavan opettajan yhteistyönä. Teoreettisena mallina käytimme lomakkeen laadinnassakin apuna Anderssonin ja Menckelin tapaturmateoriaa. Kyselylomakkeen soveltuvuus asetettiin arvioitavaksi myös tutkimuslupaa haettaessa. Tiedonhankintamenetelmän heikkoudeksi muodostui se, että kahdessa neuvolassa kyselyyn vastattiin yhteisellä lomakkeella. Tämä teki aineiston tuottamien ajatuskokonaisuuksien kvantifiointin hieman harhaanjohtavaksi, sillä jokin oleellinen asia saattoi jäädä vähälle huomiolle ja jokin epäoleellisempi korostua useiden vastaajien lomakkeiden sisällön mukaan. Tiedonhankintamenetelmän toinen heikkous aiheutui siitä, että yksi vastauksista annettiin sähköpostina ilman kyselylomaketta. Kirjoittamisessa oli sattunut virhe, jonka vuoksi 4-vuotiaat olivat ikäjaotteluissa väärässä ryhmässä. Tämä teki paikoittain hankalaksi kvantifioida mainintoja, sillä kaikki 2-4-vuotiaiden ryhmän maininnat eivät koskeneet 4-vuotiaita, mutta osa koski.

Kyselytutkimusta sähköpostitse lähettäessä viestiin oli kirjoitettu: "Kyselyn voitte toteuttaa neuvoloissanne parhaaksi katsomallanne tavalla." Ilmeisesti tästä syystä osa neuvoloiden yhteyshenkilöistä oletti, että kyselyyn voisi vastata yhteisesti koko neuvolan työporukkana ja osa oletti yksilöllistä vastaamista. Kyselytutkimuksen varsinainen saatekirje (Liite 5) oli kuitenkin osoitettu yksittäiselle terveydenhoitajalle ja sen sanamuoto viittasi yksilöllisiin vastauksiin. Tarkoitus oli, että yksittäisten terveydenhoitajien vastaukset olisivat erottuneet toisistaan ja yhteyshenkilöt olisivat toimittaneet vastaukset ilman henkilötietoja. Tämän epäselvyyden vuoksi aineistoa saatiin kahdessa muodossa. Vastaukset vastaanottanut opiskelija kysyi erikseen neuvoloiden yhteyshenkilöiltä, kuinka monta vastaajaa kunkin vastauslomakkeen sisällön takana oli. Aineisto olisi ollut monipuolisempi, jos jokaisen terveydenhoitajan vastaukset olisivat olleet eriteltävissä aineistosta.

Tässä opinnäytetyössä on pyritty avoimuuteen ja selvyyteen. Opinnäytetyön prosessia ja siihen liittyvän kyselyn toteuttamisen vaiheita on pyritty kuvaamaan tarkasti. Tutkimusmenetelmän valinnan perusteita, tiedonhankintamenetelmää ja saadun aineiston sisällönanalyysiä on pyritty avaamaan lukijalle. Kyselyn toteuttamiseen liittyviä yksityiskohtia on yritetty perustella, jotta lukija tavoittaisi tehtyjen valintojen syyt ja taustatekijät. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 245-250; Nieminen 1998, 215-220; Tuomi 2007, 76-77.) Tavoitteena tässä opinnäytetyössä on ollut tuottaa 4-6-vuotiaiden tapaturmaesite, joka antaisi huoltajille konkreettisia neuvoja turvallisuuskasvatukseen ja turvallisen elinympäristön luomiseen lapselleen. Syvin tavoite on ollut lasten koti- ja vapaa-ajan tapaturmien vähentäminen ja lasten suojaamisen näkökulman vahvistaminen.

Lähteet

Alkuneuvottelu. 11.2.2010. Urakan neuvola. Hyvinkää.

Andersson, R. & Menckel, E. 1995. On the prevention of accidents and injuries. A comparative analysis of conceptual frameworks. *Accident analysis and prevention* 27, 757-768.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. 6. painos. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

EuroSafe European Association for Injury Prevention and Safety Promotion. 2010. [Internet sivu]. <http://www.eurosafe.eu.com/csi/eurosafe2006.nsf/wwwVwContent/l3aboutus.htm>. (Luettu 11.8.2010).

Hoppu, K., Pohjalainen, T. & Taalikka, P. 2002. Lasten myrkytykset. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

24 turvallista tuntia Hyvinkäällä. 2010. [Hyvinkään kaupungin Internet sivu]. <http://www.hyvinkaa.fi/24-turvallista-tuntia/>. (Päivitetty 30.4.2010, luettu 12.8.2010).

Kirkon tiedotuskeskus. 2001. Välitä viestiä! tietopaketti seurakuntasi viestinnän tueksi. [Internet sivu]. http://www.evl.fi/vv/julkinen_viestinta/esite.htm. (Laadittu 2000, luettu 28.10.2010).

Koivukoski, M., Lounamaa, A. & Merjama, J. 2002. Tapaturmien torjuntakokeilu Hyvinkäällä vuosina 1998-2000. Tampere. Hyvinkään kaupunki.

Koskinen, M. 2006. Kotitapaturmat suomessa 2003 Työikäisten ei-kuolemaan johtaneet kotitapaturmat eri väestöryhmissä ja tilanteissa Suomalaisten turvallisuus 2003 - haastattelututkimuksen pohjalta. Jyväskylä: Terveystieteiden laitos.

Koskinen, M. 2007. Pikkulasten tapaturmien ehkäisy. Teoksessa A. Armanto, P. Koistinen (toim.) Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 260-271.

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmatyöryhmä. 2009. [Hyvinkään kaupungin Internet sivu]. <http://www.hyvinkaa.fi/24-turvallista-tuntia/Projektit-ja-hankkeet/Kotitapaturmatyoryhma/>. (Päivitetty 21.12.2009, luettu 12.8.2010).

Kotiympäristö turvalliseksi 2008. Opas koulutus- ja neuvontatyötä tekeville. Kotitapaturmien ehkäisykampanja. Uudistettu painos. Helsinki: Terveystieteiden keskus.

Krause, K. & Kiikkala, I. 1997. Hoitotieteellisen tutkimuksen peruskysymyksiä. 1.-2. painos. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Kyngäs, H., Käriäinen, M., Poskiparta, M., Johansson, K., Hirvonen, E. & Renfors, T. 2007. Ohjaaminen hoitotyössä. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Lasten tapaturmat. 2008. [Internet sivu]. http://www.kotitapaturma.fi/sivu.php?artikkeli_id=143. (Laadittu 2008, luettu 12.8.2010).

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2003. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa S. Janhonen, M. Nikkonen (toim.) Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. 2., uudistettu painos. Juva: WSOY, 21-43.

- Lehtimaja, I. 2007. Lapsen kasvatus. Teoksessa A. Armanto, P. Koistinen (toim.) Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 235-240.
- Leinonen, R. & Papp, M. 2006. Opinnäytetyöpakki Toimintatutkimus. Kajaanin ammattikorkeakoulu. [Internet sivu].
<http://193.167.122.14/Opari/ontTukiToimTutk.aspx>. (Luettu 16.11.2010).
- Lounamaa, A., Råback, M. & Tiirikainen, K. 2009. Tapaturmat ja niiden ehkäisy. Teoksessa K. Tiirikainen (toim.) Tapaturmat suomessa. Helsinki: Edita Publishing Oy, 12-17.
- Mansikkamäki, T. 2002. Ammatillaiset mediassa. Teoksessa S. Torkkola (toim.) Terveystietä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 163-177.
- Markkula, J. & Råback, M. 2009. Eri elämänvaiheiden riskejä -lapset. Teoksessa K. Tiirikainen (toim.) Tapaturmat suomessa. Helsinki: Edita Publishing Oy, 162-171.
- Markkula, J., Råback, M. & Tiirikainen, K. 2009. Tapaturmat päivähoitopaikassa. Teoksessa K. Tiirikainen (toim.) Tapaturmat suomessa. Helsinki: Edita Publishing Oy, 110-115.
- Markkula, J. & Öörni, E. (toim.) 2009. Turvallinen elämä lapsille ja nuorille Kansallinen lasten ja nuorten tapaturmien ehkäisyn ohjelma. Raportti 27/2009. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Nieminen, H. 1998. Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus. Teoksessa M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.) Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. 1.-2. painos. Juva: WSOY, 215-221.
- Niemi, T., Nietosvuori, L. & Virikko, H. 2006. Hyvinvointialan viestintä. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Paavola, A. 2004. Tapaturmat. Teoksessa P. Koistinen, S. Ruuskanen & T. Surakka (toim.) Lasten ja nuorten hoitotyön käsikirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 364-366.
- Perälä, M-L., Toljamo, M., Vallimies-Patomäki, M. & Pelkonen, M. 2008. Tavoitteena näyttöön perustuva hoitotyö Kansallisen hoitotyön tavoite- ja toimintaohjelman (2004-2007) arviointi. Raportti 28/2008. Helsinki: Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus.
- Pesonen, E. 2007. Julkaisijan käsikirja. Porvoo: WSOY.
- Pesonen, S. & Tarvainen, J. 2001. Julkaisun tekeminen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Poskiparta, M. 2002. Neuvonnan keinoin kohti terveyskäyttäytymisen muutosta. Teoksessa S. Torkkola (toim.) Terveystietä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 24-35.
- Rimpilä-Vanninen, P. 2010. Aiheanalyysiohjaus 27.9.2010. Hyvinkään Laurea AMK. Hyvinkää.
- Rimpilä-Vanninen, P. 2007. Turvallisen ympäristön kehittäminen. Virtuaali-AMK. [Internet sivu].
<http://www.amk.fi/opintojaksot/0407015/1181754906319/1181757675645/1187572305165/1197426807660.html> (Luettu 7.10.2010).

- Saarsalmi, O. (toim.) 2008. Päivähoidon turvallisuussuunnittelu. Sosiaali- ja terveysministeriö. Stakes oppaita 71. [PDF-dokumentti]. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-7915.pdf (Luettu 8.11.2010).
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2006. Terveystieteen edistämisen laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2006:19. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. [PDF-dokumentti]. http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=39503&name=DLFE-9303.pdf (Luettu 21.8.2010).
- Suomen Uimaopetus- ja Hengenpelastusliitto ry. 2010. Uimarantojen+riskinarviointi+yleisinfo+vuosi+2010. [PDF-dokumentti]. <http://suh-fi-bin.directo.fi/@Bin/55d104f74925747353302b46d196bb9e/1290782859/application/pdf/115867/Uimarantojen%20riskinarviointi%20yleisinfo%20vuosi%202010.pdf> (Luettu 26.11.2010).
- Tarkentava neuvottelu. 18.3.2010. Urakan neuvola. Hyvinkää.
- Tiirikainen, K. 2009. Turvallinen koti Joka kodin opas. Kotitapaturmien ehkäisykampanja. Helsinki: Rakas-kustannus.
- Tilastokeskus. 2009. Tapaturmiin kuolleet tapaturmatyyppin, iän ja sukupuolen mukaan 1998-2008. [Internet sivu]. http://pxweb2.stat.fi/Database/StatFin/ter/ksyyt/ksyyt_fi.asp (Päivitetty 18.12.2009, luettu 5.10.2010).
- Toikko, T. & Rantanen, T. 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Torkkola, S. 2002. Johdanto: Näkökulmia terveysviestintään. Teoksessa S. Torkkola (toim.) Terveysviestintä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 5-12.
- Torkkola, S., Heikkinen, H. & Tiainen, S. 2002. Potilasohjeet ymmärrettäviksi Opas potilasohjeiden tekijöille. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tuomi, J. 2007. Tutki ja lue Johdatus tieteellisen tekstin ymmärtämiseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Turvallinen kunta -opas. 2001. Helsinki: Kotitapaturmien ehkäisykampanja.
- Vehviläinen-Julkunen, K. 1998. Hoitotieteellisen tutkimuksen etiikka. Teoksessa M. Paunonen & K. Vehviläinen-Julkunen (toim.) Hoitotieteen tutkimusmetodiikka. 1.-2. painos. Juva: WSOY, 26-34.
- Vilén, M., Vihunen, R., Vartiainen, J., Sivén, T., Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.
- Ylitalo, P. 2007. Vanhemmuuden ja parisuhteen roolikartat. Teoksessa A. Armanto, P. Koistinen (toim.) Neuvolatyön käsikirja. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi, 449-459.

Kuvat, kuviot ja taulukot

Kuva 1: Haddonin malli (Kotiympäristö turvalliseksi 2008,5)	8
Kuvio 1: Tapaturmien ehkäiseminen yksinkertaistettuna, Anderssonia & Menckeliä mukailten (1995, 759-762).....	10
Kuvio 2: Perheen turvallisuuskulttuurin rooli lapsen suojaamisessa tapaturmilta (Dachauer 2010)	14
Kuvio 3: Lapsen suojaaminen tapaturmilta (Dachauer & Rimpilä-Vanninen 2010)	15
Kuvio 4: 4-6-vuotiaiden tyypilliset tapaturmat (Dachauer 2011)	26
Kuvio 5: 4-6-vuotiaiden tapaturmien syytekijät (Dachauer 2011).....	27
Kuvio 6: Esitteen sisältöön liittyvät odotukset (Dachauer 2011)	31
Taulukko 1: Liikunnalliset tapaturmat vaaran aiheuttajan mukaan (Dachauer 2011) ...	25
Taulukko 2: Lapseen ja kehitysvaiheeseen liittyvät tapaturmien syytekijät (Dachauer 2011)	28
Taulukko 3: Vanhempiin liittyvät tapaturmien syytekijät (Dachauer 2011)	28
Taulukko 4: Elinympäristöön liittyvät tapaturmien syytekijät (Dachauer 2011).....	29
Taulukko 5: Painopiste 4-6-vuotiaiden tyypillisiin tapaturmiin (Dachauer)	30
Taulukko 6: Tapaturmien syytekijöiden jaottelu (Dachauer 2010).....	64
Taulukko 7: Tapaturmien syytekijöitä koskevan aineiston pelkistäminen (Dachauer 2010)	66

Liitteet

Liite 1 Tapaturmaesite 4-6-vuotiaiden lasten vanhemmille	42
Liite 2 Turvallisuuskartoituksen tarkistuslista	54
Liite 3 Tutkimuslupahakemus + kyselylomake	57
Liite 4 Tutkimuslupa.....	60
Liite 5 Kyselytutkimus saatekirjeineen.....	61
Liite 6 Sisällönanalyysin kuvaus taulukkoina	64

Pienen maailmanvalloittajan vanhemmille

4-6-vuotiaiden tapaturmien ennaltaehkäiseminen

Sisälllys

Hyvät vanhemmat	3
Yleisimmät tapaturmat 4-6-vuoden iässä	4
Kehitysvaihe vaaratekijänä	4
Elinympäristö vaaratekijänä	4
Turvallisuuskasvatus	5
Turvallinen elinympäristö	5
Turvallisuuskartoitukset	5
Tarkistuslista	7

Kuvat: Krista Dachauer
Kannen piirroskuva: Lassi Lehtinen

Hyvät vanhemmat

Tämän esitteen tarkoituksena on olla apuna teille lapsenne turvallisuuden edistämiseksi. Esite kertoo 4-6-vuotiaiden yleisimmistä koti- ja vapaa-ajan tapaturmista ja niiden ennaltaehkäisemisen keinoista. Tapaturmien vaaratekijät vaihtelevat lapsen iän ja kehitysvaiheen mukaan. 4-6-vuotiaiden tapaturmien vaaratekijät aiheutuvat lähinnä kehityksellisistä muutoksista ja elinympäristöstä. Lapsen riittäväällä valvonnalla, turvallisuuskasvatuksella ja turvallisella elinympäristöllä voidaan ehkäistä lasten tapaturmia.

Mikäli tämän esitteen sisältö herättää kysymyksiä, voitte kääntyä oman terveydenhoitajan puoleen tai tutustua aiheeseen enemmän lopussa olevien linkkien kautta.

Yleisimmät tapaturmat 4-6-vuoden iässä

Lasten tapaturmien ehkäiseminen on tärkeää, sillä tapaturmat ovat yleisin lasten kuolinsyy maassamme. Kuolemaan johtaneita ja vakavia tapaturmia aiheuttaa useimmin liikenneonnettomuuksista, hukuksiin joutumisesta, putoamisista, kaatumisista, tukehtumisista ja väkivallasta. Lievemmat tapaturmat ovat leikeissä ja liikunta- sekä urheiluympäristöissä sattuneita kaatumisia, putoamia ja törmäämisiä. Pojilla on tässä iässä noin 1,5-kertainen riski joutua sairaalahoitoon tapaturman vuoksi, ja noin 2,5-kertainen riski kuolla tapaturmaisesti tyttöihin verrattuna. Useimmiten tapaturmat ovat kuitenkin lieviä tai ”läheltä piti” - tilanteita.

Kehitysvaihe vaaratekijänä

Lapsen kehityksessä on alkamassa nopean itsenäistymisen vaihe. Itsenäistymisen lisääntyminen näkyy lapsen tavassa suhtautua läheisiin ihmisiin kuten vanhempoihin ja kavereihinsa. Lapsi saattaa kysönnäläistä vanhempiansa asettamia rajoja, vaikuttaen kypsemmältä ja vastuullisemmalta kuin todellisuudessa on. Lapsen liiallinen itsenäisyys, uhkarohkeus, kilpailunhalu ja tarve näyttää taitavuuttaan kavereille voivat johtaa tapaturmiin.

Liikunnalliset taidot lisääntyvät huimaa vauhtia. Lapsi nauttii liikunnallisten taitojensa tuomista mahdollisuuksista. Hän tahtoo kiipeillä, tasapainotella ja harjoitella erilaisia liikuntalajeja. Lapselle nämä ovat kuitenkin vielä niin uusia taitoja, ettei hän tunnista taitojensa rajoja ja saattaa sen vuoksi joutua vaaratilanteisiin.

Lapsen mielikuvitus on hyvin vilkas. Tämän vuoksi hänellä saattaa välillä todellisuuden ja mielikuvituksen raja olla häilyväinen. Lapsi voi kuvitella osaavansa asioita yhtä hyvin kuin on nähnyt jonkun toisen osaavan, ja ottaa sen vuoksi liian suuria riskejä. Vilkkaan mielikuvituksensa ansiosta lapsi myös uppoutuu leikkeihinsä niin keskittyneesti, että unohtaa helposti sovitut säännöt.

Aikuisen tulee turvata lapsen leikkejä ja harrastuksia riittävällä valvonnalla ja ohjauksella. Valvonta tulee suhteuttaa lapsen kehitystasoon ja taitoihin. Lapsi ei kykene vielä huomioimaan useita asioita samanaikaisesti. Hänen keskittymiskykynsä, tarkkaavaisuutensa ja kykynsä ymmärtää vaaroja eivät vielä pitkään aikaan kehity samalle tasolle muiden taitojen kanssa. Turvallisuuden varmistaminen ei saisi kuitenkaan rajoittaa liikaa lapsen mielikuvitusta, vapaata leikkiä ja luontaista tarvetta harjoitella uusia taitoja.

Elinympäristö vaaratekijänä

Elinympäristöstä aiheutuvat vaaratekijät lisääntyvät 4-6-vuoden iässä. Tämä johtuu lapsen tarpeesta tutustua uusiin ympäristöihin kodin, kotipihaan ja päivähoiton ulkopuolella. Lapsi myös tutustuu mielellään uusiin ihmisiin ja hakee ikäistään seuraa leikkeihinsä.

Kotona, kotipihaalla, kodin lähiympäristössä ja erilaisissa harrastusympäristöissä on erilaisia ja uusia tapaturma-vaaroja, joita ei aiemmin ole tarvinnut huomioida. Liikenne lukuisine sääntöineen, leikkikentät välineineen, harrastuspaikat, uimarannat ja muu kodin lähiympäristö on lapselle kiehtovaa uutta tutkimuskohdetta. On kuitenkin tärkeää muistaa näiden ympäristöjen pitävän sisällään myös uusia vaaroja.

Turvallisuuskasvatus

Turvallisuuskasvatus on olennainen osa lapsen kasvatusta. Se pohjautuu lapselle tärkeään aikuisen antamalle osimorkillo ja asenteille, sillä lapsi oppii asioita näkemästään mallista. Aikuinen voi välittää hyvää osimorkkiä lapselle arkisissa tilanteissa kuten liikenteessä, turvavälineiden käytössä, tulen käsittelyssä, uimarannalla ja vesillä.

Turvallisuuskasvatukseen kuuluu myös ohjeiden ja neuvojen antaminen sekä rajojen asottaminen lapselle ymmärrettävällä tavalla. Hyvin tärkeää on harjoitella yhdessä erilaisia taitoja, turvallista käyttäytymistä ja turvavälineiden käyttöä. Näin lapsi oppii pikkuhiljaa huomioidaan ja arvioimaan erilaisia vaaroja itsenäisesti.

Turvallinen elinympäristö

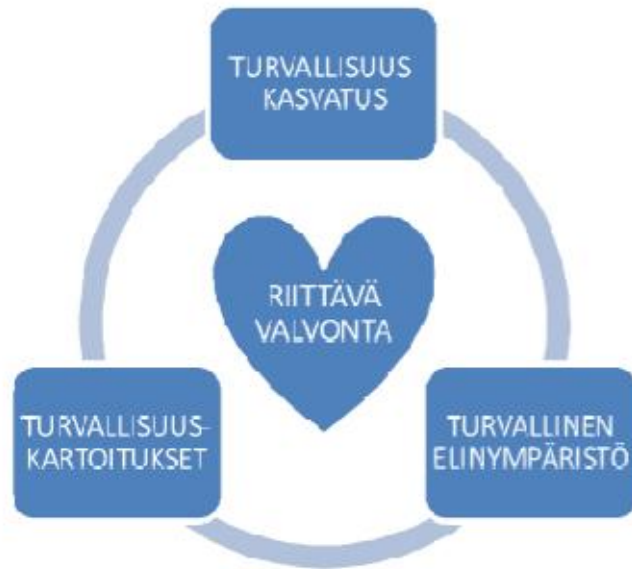
Aikuisen tehtävänä on huolehtia lapsen elinympäristöjen turvallisuudesta ja lapsen riittävästä valvonnasta. 4-6-vuotiaan lapsen ei tule liikkua liian itsenäisesti kotipihaan ulkopuolella. Aikuisen kannattaa tutustua kotiympäristön ulkopuolisiin reittoihin yhdessä lapsen kanssa. Tällöin voidaan myös yhdessä sopia millä alueilla lapsi saa liikkua itsenäisesti ja mitä reittejä kulkua kaveroiden luokse tai harrastuksiin.

Kotiympäristön turvallisuudesta voidaan huolehtia erilaisin muutos- ja korjaustöin kotona sekä pihapiirissä. Suojavälineiden käyttöön kannattaa myös panostaa. Lapsen turvallisuutta lisääviä suojavälineitä ovat: pyöräilykypärät, heijastimet, turvaverkko trampoliinille ja asianmukaiset varusteet urheiluharrastuksiin. Turvallisessa elinympäristössä lapselle ei aiheudu vaaraa ajoneuvoliikenteestä, vesialueista, kaivoista, liian korkeista leikkipaikoista, lääkkeistä, tulentekovälineistä, rikkiinäisistä leikki- tai harrastevälineistä, terävistä esineistä, työkoneista tai sähkölaittoista.

Turvallisuuskartoitukset

Turvallisuuskartoituksilla tarkoitetaan lapsen koti- ja elinympäristön vaaratokijöiden säännöllisiä tarkistuksia. Ne auttavat tunnistamaan, poistamaan ja vähentämään tapaturmavaaroja. Turvallisuuskartoituksen ideana on tarkastella lapsen elinympäristöjä hänen näkökulmastaan. Lapsi kannattaakin ottaa mukaan sen tekemiseen. Turvallisuuskartoituksessa voi käyttää erilaisia tarkistuslistoja. Ne antavat yksityiskohtaista tietoa siitä, millainen elinympäristö on lapselle turvallinen.

Kuvio 1: Lapsen turvallisuuden edistäminen

Turvallisuuskartoituksen tarkituslista

Seuraavassa on joukko asioita, joiden avulla voit tarkastella lapsen koti ja lähiympäristön turvallisuutta. Voit tehdä tarkistuksia yhdessä lapsenne kanssa ja keskustella tarkistuslistan asioista.

Liikenneturvallisuus

Suojaa lasta liikenteen vaaroilta

- opeta lapselle turvavälineiden käyttöä ja rauhallista liikennekäyttäytymistä
- opeta lapselle turvalliset reitit kotipihan ulkopuolella liikuttaessa
- eristä lasten leikkialue ajoneuvoliikenteeltä
- muista asuinalueiden nopeusrajoitukset

Huolehdi lapsen liikenneturvallisuudesta

- turvavälineiden käyttö
- turvaistuin tai istuinkurkuke
- pyöräilykypärä aina pyöräiltäessä
- toimiva polkupyöränvalo
- heijastimia pimeällä ulkoiltaessa

Turvallisuus veden äärellä

Huolehdi lapsen turvallisuudesta veden äärellä

- tutustuta lapsi veden tarkassa valvonnassa, turvallisissa olosuhteissa
- opeta lapselle uimataito mahdollisimman varhain
- älä jätä uimataitoistakaan lasta valvomatta rannalla tai uima-altailla
- käytä lapsella aina oman painon mukaisia pelastusliivejä vesillä

Eristä hukkumisvaaran aiheuttavat alueet lapsen lähiympäristöstä

- syvät vetiset ojat, vesilammikot, purot ja uima altaat
- älä päästä lasta jäälle syksyllä ja keväällä
- pihakaivoihin tukevat ja painavat kannet/lukollinen koppi
- poista avonaiset sadevesitynnyrit pihasta

Turvallisuus ulko- ja sisäleikeissä

Huolehdi leikki- ja harrastevälineiden käyttöturvallisuudesta

- tarkista välineiden kunto ja toimivuus säännöllisesti
- turva- ja suojavälineillä kuten turvaverkko, kypärä, ranne- ja polvisuojat
- koinujen ja kiipeilytelineiden alle pehmeää alustamateriaalia

Huomioi leikkien laatu lapsen vaatetuksessa

- nauhojen, huppujen ja pyöräilykypärän aiheuttamat vaarat kiipeilyssä
- liukuostosukat vauhdikkaissa sisäloikoissa

Rajoita lapsen leikkiympäristöä

- ei leikkejä hiekka- ja sorakuopilla
- oi loikkoja aluilla, joihin voi pudota suuri määrä lunta tai jäätä
- estä katoille kiipeily riittävän korkealta alkavilla tikkailla

Turvaa lapsen leikkiympäristöä

- älä anna lapsen kaivaa tunneleita lumikinosten alle ilman valvontaa
- älä anna lapsen kiipeillä puissa ilman valvontaa
- älä säilytä teräviä/viiltäviä osia sisältäviä leikkivälineitä lapsen ulottuvilla silloin, kun lapsen leikkiä ei valvota
- vältä sortuvia rakennelmia lasten leikkialueilla
- suosi myrkyttömiä puutarhakasveja
- ohjaa lasta varomaan kylmää metallia, ettei kieli jäädy kiinni

Turvallisuus kotona

Käytä turvallisuutta lisääviä tuotteita

- turvaportit sisäportaisiin
- liukuesteet ja kaiteet sisäportaisiin
- liukuesteet mattojen alle, kylpyhuoneeseen ja ammeeseen
- putoamisen estävät pidikkeet ikkunoihin
- lukko parvekkoon ovoon
- terävät esineet lukulliseen laatikkoon
- yövaloja, jos lapsi liikkuu asunnossa yöaikaan

Säilytä vaaralliset aineet poissa lapsen ulottuvilta

- lääkkeet ja vitamiinit
- puhdistusainoot ja kemikaalit alkuperäisissä pakkauksissa
- alkoholijuomat, tupakat ja nikotiinikorvaustuotteet
- eteeriset sauna- ja tuoksuöljyt, ruokasuola ja paristot
- valitse myrkyttömiä askarteluvälineitä

Huolehdi kodin turvallisuudesta

- suojaa avonaiset yläkerrokset, jos putoamisvaara on ilmeinen
- suosi matalia, tukuvia huonekaluja
- sijoita huonekalut viisaasti estääksesi törmäämistä ja kaatumista
- vältä huonekaluja joihin voi kiivetä
- kiinnitä helposti kaatuvat huonekalut
- huolehdi kodin yleisestä järjestyksestä
- suosi myrkyttömiä huonekasveja
- älä laita suuria peilejä lasten leikkihuoneisiin

Turvallisuus tulen ja sähkölaitteiden kanssa

Suojaa lasta palovammoilta

- säilytä tulitikut ja sytyttimet poissa lasten ulottuvilta
- eristä saunan kiuas turvakaiteilla
- hanki termostaatti- ja turvavesihanat, ettei kuuma vesi aiheuta palovammoja
- aseta lieteen kaatumiseste ja liesisuoja, joka peittää myös valitsimet
- älä anna lapsen laittaa rucakaa tai leipoa yksin

Suojaa lasta sähkötapaturmilta

- säilytä sähköiset pienlaitteet poissa lapsen ulottuvilta
- huolehdi sähkölaitteiden kunnosta, korjauta tai poista vialliset laitteet

Suojaa lasta tulipaloilta

- opeta lapselle toimintamalli, jos tulipalo syttyy
- henki palovaroittimet jokaiseen asuinkerrokseen ja tarkista niiden toimivuus kuukausittain
- henki tarvittaessa häikäroilin
- sijoita sammutuspeite/sammutuspeitteet (koko vähintään 120cm x 180cm) koteloineen seinälle
- sijoita käsiammutin paikkaan, josta se on nopeasti ja helposti saatavilla
- tarkistuta käsiammutin vähintään kahden vuoden välein tarkastuksiin valtuutetussa liikkeessä
- polta kynttilöitä harkiten, poissa lasten ulottuvilta ja palamattomalla alustalla
- älä kuivaa vaatteita kiukaan lähellä
- suosi kuumenemattomia lampuja ja palosuojattuja kodintekstiilejä (merkintä SL1).
- huolehdi omakotitalon homin säännöllisestä nuohouksesta
- pidä liesituuletin kunnossa ja huolehdi erityisesti suodattimen puhtaudesta
- imuroi jääkaapin tausta ja putkitelevisiön tuuletusaukot säännöllisesti

Yleinen hätänumero 112
Myrkytystietokeskus 09-471 977

<http://www.kotitapaturma.fi>
<http://www.turvallinenkoti.net>
<http://www.spek.fi/Suomekst.tw3>
<http://www.sairaslapsi.com/frame.cfm/cms/sprog=4/grp=7/menu=1>
<http://www.ktl.fi/portal/suomi/yhteistyoprojektit/tapaturmat>
http://www.redcross.fi/ensiapu/ensiapuhjeet/fi_FI/index
<http://www.tukes.fi/fi/Kuluttajille>
<http://www.liikenneturva.fi/www/fi>
<http://www.suh.fi>
<http://www.112.fi>

*Luo myönteistä turvallisuuskulttuuria
omalla esimerkilläsi ja keskustelemalla
lapsesi kanssa turvallisuusasioista*

Esitteen on laatinut v. 2011 Hyvinkään Laurean sairaanhoitajaopiskelija Krista Dachauer yhteistyössä Hyvinkään kaupungin Koli- ja vapaa-ajan lapaturmalyöryryhmän ja Hyvinkään kaupungin neuvolahenkilöstön kanssa

Turvallisuuskartoituksen tarkistuslista

Liikenneturvallisuus

- ✓ Ole esimerkki ja opeta lapselle turvavälineiden käyttöä sekä rauhallista liikennekäyttäytymistä.
- ✓ Huolehdi että lapsi matkustaa autossa aina turvavyöt kiinnitettyinä turvaistuimessa tai istuinkorokkeella.
- ✓ Eristä lasten leikkialue ajoneuvoliikenteeltä ja muista asuinalueiden nopeusrajoitukset.
- ✓ Opeta lapselle turvalliset reitit kotipihan ulkopuolella liikuttaessa.
- ✓ Huolehdi että lapsella on pyöräilykypärä aina pyöräiltäessä ja toimiva polkupyöränvalo.
- ✓ Huolehdi että lapsella on riittävästi heijastimia pimeällä ulkoiltaessa.

Turvallisuus veden äärellä

- ✓ Tutustuta lapsi veteen turvallisissa olosuhteissa ja opeta uimataito mahdollisimman varhain.
- ✓ Älä jätä uimataitoistakaan lasta valvomatta rannalla tai uima-altailla.
- ✓ Kellukkeet eivät ole turvalaite, käytä lapsella aina pelastusliivejä vesillä.
- ✓ Eristä vetiset ojat, vesilammikot, purot ja uima-altaat pieniltä lapsilta.
- ✓ Älä päästä lasta jäälle syksyllä ja keväällä.
- ✓ Suojaa pihakaivot tukevilla ja painavilla kansilla/lukollisella kopilla.
- ✓ Poista avonaiset sadevesitynnyrit pihasta.

Turvallisuus ulko- ja sisäleikeissä

- ✓ Huomioi vaaralliset nauhat, nyörit ja huput lapsen vaatteissa.
- ✓ Huolehdi että pyöräilykypärä on pois lapsen päästä kiipeilytelineissä leikittäessä.
- ✓ Älä päästä lasta leikkimään hiekka- ja sorakuopille.
- ✓ Älä päästä lasta leikkimään alueille joihin voi pudota suuri määrä lunta.
- ✓ Älä anna lapsen kaivaa tunneleita lumikinosten alle.
- ✓ Vältä sortuvia rakennelmia lasten leikkialueilla.
- ✓ Huolehdi leikkivälineiden turvallisuudesta erilaisin turva- ja suojavälinein.
- ✓ Huolehdi asianmukainen vaatetus ja suojavarusteet (kypärä, ranne- ja polvisuojat, pelastusliivit).
- ✓ Tarkista leikki- ja harrastevälineiden turvallisuus ja kunto säännöllisesti.
- ✓ Tarkista lapsen polkupyörän kunto ja lampun toimivuus säännöllisesti.
- ✓ Laita keinujen ja kiipeilytelineiden alle hiekkaa tai muuta pehmeää alustamateriaalia.
- ✓ Estä lasten kiipeily katolle riittävän korkealta alkavilla tikkailla.

- ✓ Poista korkeista puista alimmat oksat.
- ✓ Sijoita teräviä/viiltäviä osia sisältävät leikkivälineet pois lapsen ulottuvilta silloin, kun lapsen leikkiä ei olla valvomassa ja ohjaamassa.
- ✓ Älä sijoita suuria peilejä lasten leikkihuoneisiin.
- ✓ Suosi lapsella liukuestesukkia.
- ✓ Hillitse riehakkaita ja väkivaltaisia leikkejä.

Turvallisuus tulen ja sähkölaitteiden kanssa

- ✓ Säilytä tulitikut ja sytyttimet poissa lasten ulottuvilta.
- ✓ Suojaa saunan kiuas turvakaiteilla.
- ✓ Aseta lieteen kaatumiseste ja liesisuoja, joka peittää myös valitsimet.
- ✓ Älä anna lapsen laittaa ruokaa tai leipoa yksin.
- ✓ Hanki termostaatti- ja turvavesihanat, ettei kuuma vesi aiheuta palovammoja.
- ✓ Polta kynttilöitä harkiten, poissa lasten ulottuvilta ja palamattomalla alustalla.
- ✓ Säilytä sähköiset pienlaitteet poissa lapsen ulottuvilta.
- ✓ Suosi tukevia, hyvin kiinnitettäviä ja kuumenemattomia valaisimia lastenhuoneissa.
- ✓ Hanki palovaroittimet jokaiseen asuinkerrokseen ja tarkista niiden toimivuus kuukausittain.
- ✓ Opetä lapselle toimintamalli, jos tulipalo syttyy. Ei piiloon, ulos tai alkusammutus, riippuen lapsen iästä ja tulipalon syystä/laajuudesta.
- ✓ Sijoita sammutuspeite/sammutuspeitteet (koko vähintään 120cm x 180cm) koteloineen seinälle ja käsiammutin paikkaan josta se on nopeasti ja helposti saatavilla.
- ✓ Tarkistuta käsiammutin vähintään kahden vuoden välein tarkastuksiin valtuutetussa liikkeessä.
- ✓ Älä kuivaa vaatteita kiukaan lähellä.
- ✓ Huolehdi omakotitalon hormin säännöllisestä nuohouksesta.
- ✓ Hanki tarvittaessa häkävaroitin.
- ✓ Pidä liesituuletin kunnossa ja puhtaana, huolehdi erityisesti suodattimen puhtaudesta.
- ✓ Imuroi jääkaapin tausta ja putkitelevisio tuuletuskohdat säännöllisesti.
- ✓ Suosi kuumenemattomia lamppuja ja palosuojattuja kodintekstiilejä (merkintä SL1).
- ✓ Huolehdi sähkölaitteiden kunnosta, korjauta tai poista vialliset laitteet.

Turvallisuus kotona

- ✓ Valitse asunto, jossa ei ole avonaisia yläkerroksia, joista lapsi saattaa pudota.
- ✓ Laita sisäportaisiin liukuesteet ja kaiteet.
- ✓ Laita mattojen alle, kylpyhuoneeseen ja ammeeseen liukuesteet.
- ✓ Asenna ikkunoihin putoamisen estävät pidikkeet ja lukitse parvekkeen ovi.
- ✓ Suosi matalia, tukevia huonekaluja ja sijoita ne viisaasti estääksesi törmäämisiä ja kaatumisia.
- ✓ Vältä huonekaluja joihin voi kiivetä ja kiinnitä helposti kaatuvat huonekalut.
- ✓ Huolehdi kodin yleisestä järjestyksestä.
- ✓ Säilytä terävät esineet (veitset, sakset, ompelutarvikkeet ja työkalut) poissa lapsen ulottuvilta.
- ✓ Hanki yövaloja, jos lapsi liikkuu asunnossa yöaikaan.
- ✓ Säilytä lääkkeet ja vitamiinit lukitussa kaapissa.
- ✓ Säilytä puhdistusaineet ja kemikaalit alkuperäisissä pakkauksissa, ja poissa lasten ulottuvilta.
- ✓ Säilytä alkoholijuomat, tupakat ja nikotiinikorvaustuotteet poissa lasten ulottuvilta.
- ✓ Säilytä eteeriset sauna- ja tuoksuöljyt, ruokasuola ja paristot poissa lasten ulottuvilta.
- ✓ Suosi lapsiperheessä vain myrkyttömiä huone- ja puutarhakasveja.
- ✓ Valitse myrkyttömiä askarteluvälineitä.

(Lasten tapaturmat 2008; Tiirikainen 2009, 6-102, 106-111.)

Eeva Kauppinen
Hyvinkään avoterveydenhuollon
Johtava ylihoitaja
Sandelininkatu 1
05800 Hyvinkää

Tutkimuslupa-anomus

Olemme Krista Dachauer, Helena Jokinen, Karoliina Kokinmäki, Janika Lundberg ja Raisa Välimäki. Olemme eri vuosikurskien terveydenhoitaja- ja sairaanhoitajaopiskelijoita Hyvinkään Laurea ammattikorkeakoulusta. Teemme kolme erillistä opinnäytetyötä aihepiiristä "Alle 6-vuotiaiden lasten tyypillisimmät tapaturmat - ennalta ehkäisy ja ensiapu", vuosien 2010-2011 aikana. Opinnäytetyömme on tilannut Hyvinkään kaupungin koti- ja vapaa-ajan tapaturmatyöryhmä sekä Hyvinkään neuvolat. Opinnäytetöidemme tarkoituksena on tuottaa Hyvinkään kaupungin neuvoloihin esitteet 0-2-vuotiaiden, 2-4-vuotiaiden ja 4-6-vuotiaiden lasten tyypillisimpien tapaturmien ennaltaehkäisystä ja ensiavusta.

Anomme teiltä tutkimuslupaa teemoittain jäsenllylle kyselytutkimukselle, jonka kohderyhmänä ovat Hyvinkään kaupungin äitiys- ja lastenneuvoloiden terveydenhoitajat (14+1). Kyselyn tarkoituksena on selvittää heidän näkemyksiään eri kehitysvaiheissa olevien, alle kouluikäisten, lasten yleisimmistä tapaturmista ja niiden syytekijöistä. Kyselyn tarkoituksena on myös selvittää esitteen laatimiseen johtaneita tarpeita, toiveita esitteen sisällöksi ja esitteen käyttötapoja.

Kyselyyn vastataan sähköpostitse joko Word-liitetiedostona tai sähköpostiviestinä. Kyselyn vastaukset käsitellään nimettöminä ja tulokset ilmaistaan opinnäytetöissämme siten, että vastaajia ei voi tunnistaa.

Suunnittelemamme kyselytutkimus Hyvinkään kaupungin äitiys- ja lastenneuvoloiden terveydenhoitajille löytyy seuraavilta kahdelta sivulta.

Tutkimusluvan voi lähettää seuraavaan osoitteeseen: Krista Dachauer, Sajatie 544, 12630 Sajaniemi tai sähköpostitse, krista.lehtinen(at)laurea.fi.

Ystävällisin terveisin

Krista Dachauer
Sairaanhoitajaopiskelija AMK
Sajatie 544, 12630 Sajaniemi
p. 045-6303275, krista.lehtinen(at)laurea.fi

Pirkko Rimpilä-Vanninen
Lehtori, opinnäytetyön ohjaava opettaja
Uudenmaankatu 22, 05800 Hyvinkää
Laurea ammattikorkeakoulu
p.09 8868 7722, pirkko.rimpila-
vanninen(at)laurea.fi

KYSELYLOMAKE

Teema 1. Lasten tapaturmat ja niiden syytekijät

1. Minkälaisia tapaturmia sattuu alle kouluikäisille lapsille? Vastaa kysymykseen jaotellen tapaturmat eri ikäryhmien mukaan.

- 0-2 vuoden ikäisten lasten tapaturmat
- 2-4 vuoden ikäisten lasten tapaturmat
- 4-6 vuoden ikäisten lasten tapaturmat

2. Mitkä ovat yleisimmät alle kouluikäisten lasten tapaturmien syytekijät? Vastaa kysymykseen jaotellen tapaturmien syytekijät eri ikäryhmien mukaan.

- 0-2 vuoden ikäisten lasten tapaturmien syytekijät
- 2-4 vuoden ikäisten lasten tapaturmien syytekijät
- 4-6 vuoden ikäisten lasten tapaturmien syytekijät

Teema 2. Lasten tapaturmien ehkäiseminen esitteiden avulla

3. Minkä vuoksi tapaturmaesite on tarpeellinen lasten tapaturmien ehkäisemiseksi?

4. Mitä asioita tapaturmaesitteiden tulee sisältää? Vastaa kysymykseen jaotellen sisältötoiveet ikäkausittain.

- 0-2 vuoden ikäisten lasten tapaturmien ehkäiseminen
- 2-4 vuoden ikäisten lasten tapaturmien ehkäiseminen
- 4-6 vuoden ikäisten lasten tapaturmat ehkäiseminen

5. Miten esitettä tullaan käyttämään lasten tapaturmien ehkäisytyössä neuvolassa?

HYVINKÄÄN KAUPUNKI

Perusturva

Johtavan ylihoitajan päätös § 14 02.08.2010

Tutkimuslupa

Laurean hoitotyön opiskelijat hakevat lupaa kyselytutkimukseen aihepiiristä ”Alle 6-vuotiaiden lasten tyypillisimmät tapaturmat – ennalta ehkäisy ja ensiapu”. Kyselytutkimuksen kohderyhmänä ovat Hyvinkään kaupungin äitiys- ja lastenneuvoloiden terveydenhoitajat.

Päätös Myönnän tutkimusluvan.

Tutkimuksen valmistuttua yksi kappale toimitetaan terveyskeskukseen johtavalle ylihoitajalle.

Kauppinen Eeva, johtava ylihoitaja

Liitteet Tutkimuslupa-anomus

Tiedoksi **Opiskelija Krista Dachauer**
 Perusturvalautakunta
Laurea/ lehtori Pirkko Rimpilä-Vanninen
Osastonhoitaja Hannele Pirhonen

Tiina Mutanen Urakan neuvola
Taina Haukka Hakalan neuvola
Johanna Viuhko Kenttäkadun neuvola

Hyvä terveydenhoitaja

Olemme Krista Dachauer, Helena Jokinen, Karoliina Kokinmäki, Janika Lundberg ja Raisa Välimäki. Olemme eri vuosikurssien terveydenhoitaja- ja sairaanhoitajaopiskelijoita Hyvinkään Laurea ammattikorkeakoulusta. Teemme kolme erillistä opinnäytetyötä aihepiiristä "Alle 6 - vuotiaiden lasten tyypillisimmät tapaturmat - ennaltaehkäisy ja ensiapu", vuosien 2010-2011 aikana. Opinnäytetyömme on tilannut Hyvinkään kaupungin Koti- ja vapaa-ajan tapaturmatyöryhmä sekä Hyvinkään neuvolat. Opinnäytetöidemme tarkoituksena on tuottaa Hyvinkään kaupungin neuvoloihin esitteet 0-2 vuotiaiden, 2-4 vuotiaiden ja 4-6 vuotiaiden lasten tyypillisimpien tapaturmien ennaltaehkäisystä ja ensiavusta.

Pyydämme teitä ystävällisesti vastaamaan teemoittain jäsennehtyyn kyselytutkimukseemme jonka lähetämme, neuvoloidenne yhteyshenkilöiden kautta, kaikille teille Hyvinkään kaupungin äitiys- ja lastenneuvoloiden terveydenhoitajille (14+1). Kyselyn tarkoituksena on selvittää teidän näkemyksiänne eri kehitysvaiheissa olevien, alle kouluikäisten, lasten yleisimmistä tapaturmista ja niiden syytekijöistä. Kyselyn tarkoituksena on myös selvittää esitteen laatimiseen johtaneita tarpeita, toiveita esitteen sisällöksi ja esitteen käyttötapoja.

Kyselyyn vastataan sähköpostitse, joko Word-liitetiedostona tai sähköpostiviestinä. Kyselyn vastaukset käsitellään nimettöminä ja tulokset ilmaistaan opinnäytetöissämme siten, että vastaajia ei voi tunnistaa.

Kyselytutkimuksemme löytyy seuraavilta kahdelta sivulta.

Pyydämme teitä lähettämään sähköpostivastauksenne 17.9.2010 mennessä, seuraavaan osoitteeseen: krista.lehtinen(at)laurea.fi

Ystävällisin terveisin

Krista Dachauer
Sairaanhoitajaopiskelija AMK
Sajatie 544, 12630 Sajaniemi
p. 045-6303275, krista.lehtinen(at)laurea.fi

Pirkko Rimpilä-Vanninen
Lehtori, opinnäytetyön ohjaava opettaja
Uudenmaankatu 22, 05800 Hyvinkää
Laurea ammattikorkeakoulu
p.09 8868 7722, pirkko.rimpila-
vanninen(at)laurea.fi

KYSELYLOMAKE

Teema 1. Lasten tapaturmat ja niiden syytekijät

1. Minkälaisia tapaturmia sattuu alle kouluikäisille lapsille? Vastaa kysymykseen jaotellen tapaturmat eri ikäryhmien mukaan.

- 0-2 vuoden ikäisten lasten tapaturmat
- 2-4 vuoden ikäisten lasten tapaturmat
- 4-6 vuoden ikäisten lasten tapaturmat

2. Mitkä ovat yleisimmät alle kouluikäisten lasten tapaturmien syytekijät? Vastaa kysymykseen jaotellen tapaturmien syytekijät eri ikäryhmien mukaan.

- 0-2 vuoden ikäisten lasten tapaturmien syytekijät
- 2-4 vuoden ikäisten lasten tapaturmien syytekijät
- 4-6 vuoden ikäisten lasten tapaturmien syytekijät

Teema 2. Lasten tapaturmien ehkäiseminen esitteiden avulla

3. Minkä vuoksi tapaturmaesite on tarpeellinen lasten tapaturmien ehkäisemiseksi?

4. Mitä asioita tapaturmaesitteiden tulee sisältää? Vastaa kysymykseen jaotellen sisältötoiveet ikäkausittain.

- 0-2 vuoden ikäisten lasten tapaturmien ehkäiseminen
- 2-4 vuoden ikäisten lasten tapaturmien ehkäiseminen
- 4-6 vuoden ikäisten lasten tapaturmat ehkäiseminen

5. Miten esitettä tullaan käyttämään lasten tapaturmien ehkäisytyössä neuvolassa?

SISÄLLÖNANALYYSIN KUVAUS TAULUKKOINA

Taulukko 6: Tapaturmien syytekijöiden jaottelu (Dachauer 2010)

Alkuperäiset ilmaiset	Lapsen kehitysvaihe	Elinympäristö	Vanhemmat
pyöräily ilman kypärää (päävammat) tai muuten liian vauhdikas pyöräily aiheuttaen kaatumisen yhteydessä ruhjeita, murtumia	pyöräily ilman kypärää (päävammat) tai muuten liian vauhdikas pyöräily aiheuttaen kaatumisen yhteydessä ruhjeita, murtumia		
vauhti kovempaa mitä taidot	vauhti kovempaa mitä taidot		
kiipeilyyn liittyvät putoamiset	kiipeilyyn liittyvät putoamiset		
trampoliinilla tapahtuvat murtumat, nyrjähdykset, hammastapaturmat	trampoliinilla tapahtuvat murtumat, nyrjähdykset, hammastapaturmat		
viiltohaavat, esim. terävä veitsi, puukko	viiltohaavat, esim. terävä veitsi, puukko		
"kokkailuun" tai tulen käsittelyyn, esim. kynttilät, tulitikut, liittyvät palovammat	"kokkailuun" tai tulen käsittelyyn, esim. kynttilät, tulitikut, liittyvät palovammat		
myrkytyksissä --- lääke- tai pesuaineisiin liittyvät myrkytykset, mutta myös kasvimyrytykset	myrkytyksissä --- lääke- tai pesuaineisiin liittyvät myrkytykset, mutta myös kasvimyrytykset		
uhkarohkeus	uhkarohkeus		
uteliaisuus ja kokeilun halu*	uteliaisuus ja kokeilun halu*		
innostus ja kiinnostus*	innostus ja kiinnostus*		
kilpailunhalu	kilpailunhalu		
kova vauhti*	kova vauhti*		

<p>lapsen luontainen uteliaisuus</p> <p>mielikuvitus on valtaisa, lapsi helposti yliarvioi kykynsä</p> <p>huomionhakuisuus vanhemmalta tai kavereille näyttäminen</p> <p>suuttuneena "kostaminen" vanhemmille</p> <p>heittäminen kivet, kepit, lumikököt</p> <p>veden varaan joutumisissa liikutaan heikoilla jäällä, esim. ojat, purot, lammet tai kesällä heikolla valvonnalla olevat uintireissut</p> <p>elinympäristö laajenee, harrastukset alkaa</p> <p>vanhemmat voivat joskus yliarvioida lapsen liikkumis/havainnoimistaitoja</p> <p>vanhemman huolimattomuus tai laiminlyönti</p> <p>[veden varaan joutumisissa liikutaan heikoilla jäällä, esim. ojat, purot, lammet] tai kesällä heikolla valvonnalla olevat uintireissut</p>	<p>lapsen luontainen uteliaisuus</p> <p>mielikuvitus on valtaisa, lapsi helposti yliarvioi kykynsä</p> <p>huomionhakuisuus vanhemmalta tai kavereille näyttäminen</p> <p>suuttuneena "kostaminen" vanhemmille</p> <p>heittäminen kivet, kepit, lumikököt</p>	<p>veden varaan joutumisissa liikutaan heikoilla jäällä, esim. ojat, purot, lammet tai kesällä heikolla valvonnalla olevat uintireissut</p> <p>elinympäristö laajenee, harrastukset alkaa</p>	<p>vanhemmat voivat joskus yliarvioida lapsen liikkumis / havainnoimistaitoja</p> <p>vanhemman huolimattomuus tai laiminlyönti</p> <p>heikko valvonta</p>
---	--	---	---

Taulukko 7: Tapaturmien syytekijöitä koskevan aineiston pelkistäminen (Dachauer 2010)

Alkuperäiset ilmaisut	Pelkistetyt ilmaisut	Alaluokat	Yläluokan nimeäminen
			LAPSEEN JA KEHITYSVAIHEESEEN LIITTYVÄT TAPATURMIEN SYYTEKIJÄT
vauhti kovempaa mitä taidot	vauhti	omien kykyjen yliarviointi	Omien kykyjen yliarviointi
kova vauhti *	vauhti	omien kykyjen yliarviointi	
[pyöräily ilman kypärää (päävammat)] tai muuten liian vauhdikas pyöräily aiheuttaen kaatumisen yhteydessä ruhjeita, murtumia	vauhti kaatuminen	omien kykyjen yliarviointi omien kykyjen yliarviointi	
[mielikuvitus on valtaisa,] lapsi helposti yliarvioi kykynsä	omien kykyjen yliarviointi	omien kykyjen yliarviointi	
kiipeilyyn liittyvät putoamiset	kiipeileminen	leikit	Leikit
trampoliinilla tapahtuvat murtumat, nyrjähdykset, hammastapaturmat	putoaminen	leikit	
heittäminen kivet, kepit, lumikököt	heittäminen	leikit	
mielikuvitus on valtaisa, [lapsi helposti yliarvioi kykynsä]	mielikuvitus	leikit	
suuttuneena "kostaminen" vanhemmille	suuttumus / kostaminen	aggression ilmaiseminen	Aggression ilmaiseminen

<p>[”kokkailuun”] tai tulen käsittelyyn, esim. kynttilät, tulitikut, liittyvät palovammat]</p>	<p>tulen käsittely</p>	<p>uteliaisuus / kokeilunhalu</p>	<p>Tyypillisiä 4-6-vuotiaan ominaisuuksia</p> <ul style="list-style-type: none"> • uteliaisuus • kokeilunhalu • huomionhakuisuus • kilpailunhalu • uhkarohkeus
<p>”kokkailuun” [tai tulen käsittelyyn, esim. kynttilät, tulitikut, liittyvät palovammat]</p>	<p>kokkailu</p>	<p>uteliaisuus / kokeilunhalu</p>	
<p>viiltohaavat, esim. terävä veitsi, puukko</p>	<p>viiltohaavat</p>	<p>uteliaisuus / kokeilunhalu</p>	
<p>uteliaisuus ja kokeilun halu*</p>	<p>uteliaisuus / kokeilunhalu</p>	<p>uteliaisuus / kokeilunhalu</p>	
<p>innostus ja kiinnostus*</p>	<p>innostus / kiinnostus</p>	<p>uteliaisuus / kokeilunhalu</p>	
<p>lapsen luontainen uteliaisuus</p>	<p>uteliaisuus</p>	<p>uteliaisuus / kokeilunhalu</p>	
<p>myrkytyksissä --- lääke- tai pesuaineisiin liittyvät myrkytykset, mutta myös kasvimyrytykset</p>	<p>myrkyllisiä aineita ja kasveja</p>	<p>uteliaisuus / kokeilunhalu</p>	
<p>huomionhakuisuus vanhemmalta [tai kavereille näyttäminen]</p>	<p>huomionhakuisuus</p>	<p>huomionhakuisuus</p>	
<p>[huomionhakuisuus vanhemmalta] tai kavereille näyttäminen</p>	<p>näyttäminen</p>	<p>kilpailunhalu</p>	
<p>kilpailunhalu</p>	<p>kilpailunhalu</p>	<p>kilpailunhalu</p>	
<p>uhkarohkeus</p>	<p>uhkarohkeus</p>	<p>uhkarohkeus</p>	
<p>pyöräily ilman kypärää (päävammat) [tai muuten liian ---]</p>	<p>pyöräily ilman kypärää</p>	<p>uhkarohkeus</p>	

			VANHEMPIIN LIITTYVÄT TAPATURMIEN SYYTEKIJÄT
vanhemmat voivat joskus yliarvioida lapsen liikkumis- / havainnoimistaitoja	liikkumis- ja havainnoimistaitojen yliarviointi	lapsen taitojen yliarviointi	Lapsen taitojen yliarviointi
vanhemman huolimattomuus tai laiminlyönti	huolimattomuus / laiminlyönti	puutteellinen valvonta	Puutteellinen valvonta
[veden varaan joutumisissa liikutaan heikoilla jäillä, esim. ojat, purot, lammet] tai kesällä heikolla valvonnalla olevat uintireissut	heikko valvonta	puutteellinen valvonta	
			ELINYMPÄRISTÖÖN LIITTYVÄT TAPATURMIEN SYYTEKIJÄT
veden varaan joutumisissa liikutaan heikoilla jäillä, esim. ojat, purot, lammet (tai kesällä heikolla valvonnalla olevat uintireissut)	veden varaan joutuminen liikkuminen heikoilla jäillä	vesialueet vaarana vesialueet vaarana	Vesialueet vaarana
elinympäristö laajenee, harrastukset alkaa	elinympäristö laajenee / harrastukset	elinympäristö laajenee	Elinympäristö laajenee